

Kulturrådet og Norsk kulturfond

Budsjettinnspill 2025

Norsk kulturråd har som formål å stimulere samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk og å bidra til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøres tilgjengelig for flest mulig. [...] Norsk kulturråd er et statlig forvaltningsorgan som har hele landet som virkeområde. [...] Rådet har som oppgave å forvalte Norsk kulturfond og andre statlige tilskudd som er lagt til rådet. Rådet skal også være et rådgivende organ for staten i kulturspørsmål.
(Lov om Norsk kulturråd)

Rådets satsingsområder 2021–2024

Mangfold - flere stemmer, uttrykk og estetiske praksiser

Større ytringsrom - friksjonsfylte fellesskap

Nøkkeltall

Omsøkt økning 2025	210 mill. kroner
Norsk kulturfond 2024, Prop. 1	1 008 mill. kroner
Samlet søknadsbeløp 2022	3 162 mill. kroner
Tildelingsprosent beløp 2022	28 %
Antall søknader 2022 (ekskl. innkjøpsordningene)	7 138
Antall tildelinger 2022 (ekskl. innkjøpsordningene)	3 409
Tildelingsprosent antall 2022	46 %
Antall tilskuddsordninger 2023	46
Fag- og vurderingsutvalg 2023	23
Utvalgsmedlemmer 2023	119 (+ 19 varaer/ekstralesere)

Budsjettinnspillet er utarbeidet på bakgrunn av Prop. 1 S (2023–2024), men før statsbudsjettet er vedtatt i Stortinget og før rådet har vedtatt sitt fordelingsbudsjett for 2024.

I. Innledning

Kulturfondet og samfunnet

Kulturrådet ønsker gjennom forvaltningen av Norsk kulturfond å bidra til at kunsten og kulturens verdi for samfunnet og demokratiet virkeliggjøres.

Ytringsfrihetskommisjonens rapport, sannhets- og forsoningskommisjonens rapport og rapport om kunstnere med funksjonsnedsettelse har det siste året dokumentert manglende likeverd både i samfunnet og i kulturlivet. Kulturrådet ser behovet for selvransakelse og gjennomgang av strukturelle sider av kulturpolitikken og rådets egen forvaltningspraksis, for å sikre at hele bredden av kunstneriske og kulturelle ytringer har like vilkår for å nå fram i offentligheten.

Kunst- og kulturfeltet har potensial til å spille en viktig rolle i omstillingen mot et mer bærekraftig og rettferdig samfunn. Vi trenger å finne nye former å innrette tilværelsen på, mer rettferdig fordeling av godene og å bygge fellesskap på tvers av ulike skillelinjer. En satsing på kunst og kultur i tiden som kommer kan ses som samfunnsmessig forsikring og forebygging.

Kulturfondets midler spres over hele Norge og bidrar til å gjøre små og større lokalsamfunn til gode steder å leve. Kunst- og kulturtilbudet som møter publikum i alle deler av landet favner store og små formater, det kjente og det overraskende, det samfunnskritiske og det felleskapsbyggende, de etablerte og de ferske stemmene, det hølytte og det introverte, det lokale og det gjestende.

Kulturrådets brede oppdrag

Kulturrådets oppdrag omfatter hele det frie kunst- og kulturfeltet. Kulturfondets midler skal sørge for at det skapes visuell kunst, scenekunst, musikk og litteratur og at det utvikles utstillinger, forestillinger, konsertproduksjoner, programmer og utgivelser. Fondet skal bidra til dokumentasjon og formidling av kulturarv, utvikling av arenaer, forskning om kunst, kultur og samfunn, plattformer for debatt og kritikk, og kunst og kultur for og med barn og ungdom. Fondets midler skal sørge for at stadig nye stemmer slipper til og at det er rom for utprøving og utvikling. Samtidig skal det sikres forutsigbare vilkår for etablerte aktører. Tilskudd fra kulturfondet må være romslige nok til at prosjekters iboende kvaliteter kan realiseres og at de medvirkende får rimelig betalt.

Rådets ansvar er å ivareta og balansere alle disse formålene. Rådet er vant til å veie ulike hensyn mot hverandre og foreta vanskelige prioriteringer. Men med en underfinansiering av det frie feltet over tid, har forvaltningen av det brede ansvaret som ligger til rådet blitt stadig mer krevende.

Kulturfondet – dynamisk verktøy for regjeringens kulturpolitikk

Regjeringens kulturpolitikk, slik den er formulert i Hurdalsplattformen, samsvarer i stor grad med rådets strategiske målsettinger. Kulturfondet er med andre ord et godt og dynamisk verktøy for å realisere regjeringens uttalte satsing på det frie feltet og øvrige ambisjoner på kulturområdet. Vi håper regjeringen vil bruke dette verktøyet mer!

Med utgangspunkt i både Hurdalsplattformens mål og rådets strategiske mål vil vi peke på at et løft for Kulturfondet vil bidra til:

Økt mangfold i det frie feltet

Gjennom Kulturfondet styrkes mangfoldet blant dem som produserer innhold, mangfoldet blant dem som programmerer og formidler kunst og kultur, og mangfoldet i publikum som nås av kunst- og kulturtilbudet.

Styrket kunstnerøkonomi

Kulturfondet bidrar til kunstnerøkonomien fra flere kanter. Gjennom prosjekt-, innkjøps- og produksjonsordninger gis midler direkte til kunstnerne. Arrangør- og arenaordninger setter formidlingsaktørene i stand til å betale kunstnerhonorarer og fremmer salgsinntekter.

Kunst og kultur der folk bor

Kulturfondets ordninger bidrar til at det som skapes vises flere steder, at arenaer for opplevelser og fellesskap finnes i hele landet og at prosjekter kan utvikles i samarbeid med lokale aktører.

Kulturarbeidsplasser i hele landet

Arrangørene og formidlingsaktørene Kulturfondet støtter bidrar til kulturarbeidsplasser i bygder og byer landet over.

Styrket ytringsrom, refleksjon og kunnskap

Kulturfondets midler styrker ytringsrommet og bidrar til at den offentlige samtalen er kunnskapsbasert og gir plass til ulike stemmer og kritiske vinklinger.

Rådet har identifisert områdene med mest prekære behov og størst utviklingsmuligheter i 2025, og anmoder om et løft på **210 mill. kroner** i friske midler til Kulturfondet i 2024, fordelt slik:

	2025 - omsøkt økning (hele millioner kroner)				
	1. prioritet		2. prioritet		Sum
Tverrgående	Kulturvirksomheter	8	Aspirantordningene	3	11
Visuell kunst	Arrangører	33	Prosjekter	38	71
Musikk	Arrangører	25	Produksjon og turné	20	45
Scenekunst	Fri scenekunst	30	Forprosjekter	5	35
Litteratur	Skolebibliotek	13	Litteraturformidling	10	23
Kulturvern	Frie prosjektmidler	4	-		4
Tidsskrift og kritikk	Kulturtidsskrifter	18	-		18
FoU	Forskning	3	-		3
SUM		134		76	210

II. Utdyping av budsjettbehovene

Overordnet – nødvendig satsing på det frie feltet

Dilemmaene i rådets økonomiske prioriteringer er blitt forsterket de siste årene. Et systematisk arbeid for økt mangfold og å nå nye søkere har gitt en betydelig og vedvarende økning av søknader og søknadsbeløp. Kostnadsøkninger i samfunnet og lavere publikumsoppslutning utfordrer rammebetingelsene i feltet for både kunstproduksjon og formidlingsarenaer. For rådet er det avgjørende på samme tid å kunne imøtekomme nye aktører, gi etablerte aktører forutsigbarhet og sikre de som får tilskudd tilstrekkelige beløp.

I *Kunstnarkår* (Meld. St. 22 (2022-2023)) uttrykker regjeringen at kunstnere skal ha rimelige inntekter. *Kunstnerundersøkelsen 2019*, publisert i 2023 av Telemarksforskning på oppdrag fra Kulturdirektoratet, viser at de kunstneriske inntektene går ned for flere kunstnergrupper og at særlig billedkunstnere og dansere har svært lave inntekter. Kulturfondet har stor betydning som virkemiddel for kunstnerøkonomien. Kulturrådet har en uttalt forventning til tilskuddsmottakerne i alle våre ordninger at medvirkende kunstnere skal ha profesjonelle honorarer. Samtidig ser vi at det stadig blir vanskeligere å opprettholde tilskuddsnivåer som setter aktørene i stand til å følge opp denne forventningen.

Kulturrådet gir årlige virksomhetstilskudd til en rekke festivaler, arrangører, visningssteder, formidlingsarenaer, kompanier, ensembler og tidsskrifter. Rådet tar ansvar for å vurdere virksomhetenes kvaliteter og betydning i feltet over tid, og nedjusterer eller faser tiltak ut dersom de vurderes å ha utspilt sin rolle. Når den årlige justeringen av Kulturfondet ikke holder tritt med prisveksten i samfunnet eller justeringen som tilfaller institusjonene på statsbudsjettet, får rådet imidlertid svært begrenset handlingsrom til å sikre virksomhetene rimelige vilkår for aktivitet og utvikling, uten at det går på bekostning av de frie prosjektmidlene. Rådet ser at en konsekvens av dette er at enkeltaktører stadig ønsker seg over på statsbudsjettet.

Kulturfondets andel av det samlede kulturbudsjettet (medie- og likestillingspolitikken unntatt) er i dag på omkring 6,5 %. Rådet mener dette er langt under det som burde være en rimelig andel – til det frie og ikke-institusjonelle kunst- og kulturlivet i hele landet, til forvaltning på armlengdes avstand fra politikken og til det sammensatte ansvaret som ligger til rådet. Til sammenligning mottar for eksempel de åtte nasjonale kulturinstitusjonene samlet mer enn 2,5 ganger så mye i statlige midler som Kulturfondet utgjør. En andel til det frie feltet gjennom Kulturfondet på for eksempel 10 % av kulturbudsjettet ville tilsi en økning av fondet på omkring 500 mill. kroner.

Uavhengig av omsøkt økning forutsetter rådet at Kulturfondet prisjusteres. Virksomhet i kunst- og kultursektoren påvirkes av alminnelig pris- og lønnsvekst, og både kvalitet, aktivitetsomfang, kunstnerøkonomi og profesjonalitet blir rammet uten jevnlig justering som følger kostnadsutviklingen i samfunnet ellers.

Nedenfor følger begrunnelser for satsingene på de enkelte fagområdene. Ytterligere bakgrunn om de enkelte ordningene som søkes økt finnes i vedlegg 2.

Tverrgående ordninger – styrket mangfold blant kulturvirksomhetene

De tverrgående ordningene har som mål å bidra til at det finnes tilrettelagt, bærekraftig og hensiktsmessig infrastruktur for produksjon, formidling og faglig utvikling, innen bredden av det profesjonelle prosjektbaserte kunst- og kulturfeltet, stimulere til en mangfoldig rekruttering i kultursektoren og utvikling av nye former for formidling, ny kunnskap, metodikk og nye praksiser.

Omfanget av tverrfaglige og flerkunstneriske arenaer har økt kraftig de siste årene. Ordningen tverrfaglig kulturvirksomhet har et potensial for å bidra til en reell styrking av det strukturelle mangfoldet i kultursektoren, bl.a. ved å støtte oppbygging av aktører som arbeider med kunstneriske praksiser og formidling med forankring i ikke-vestlig, samisk og nasjonale minoriteters kulturarv og tradisjoner. Ordningen vil kunne være særlig viktig i oppfølgingen av sannhets- og forsoningskommisjonen. Budsjetttrammene for ordningen er imidlertid ikke dimensjonert for å ivareta både nye tiltak/aktører og etablerte virksomheter i porteføljen.

For aspirantordningen trengs utvidede rammer for å øke stipendbeløpet og for å utvide ordningen til å omfatte aspiranter som er funksjonshindret.

Visuell kunst – et betydelig løft for området

Kulturrådet ønsker å styrke det visuelle kunstfeltet gjennom både et økonomisk løft og et kunnskapsløft. Situasjonen er svært utfordrende: De økonomiske rammene er preget av et betydelig etterslep gjennom mange år, samtidig som den kunstneriske aktiviteten i hele landet har økt. Et økonomisk løft vil gi rådet en vesentlig styrket mulighet til å fremme økt mangfold, høy kunstnerisk kvalitet, robuste organisasjoner, bred formidling og rimelige lønns- og arbeidsvilkår for kunstnerne. For å kunne følge opp kunstmeldingen er økte rammer helt nødvendig.

Tilskuddsordningen arrangørstøtte visuell kunst har et betydelig potensial til å styrke produksjonen og formidling av visuell kunst i Norge. 51 visningssteder, festivaler og andre arrangører mottar i 2023 tilskudd, men tilskuddene til hver enkelt arrangør er lave og nåløyet for å komme inn på ordningen for nye aktører er trangt. En styrking av budsjettet vil bidra substansielt til økt kvalitet og mangfold, styrket lønns- og honorarnivå, og styrket formidling til et bredt publikum over hele landet.

Tilskuddsordningen prosjektstøtte visuell kunst er rettet både mot kunstnere og visningssteder, og bidrar til rundt 400 utstillinger hvert år. En styrking av ordningen vil ha ringvirkninger for hele feltet.

Musikk – levende musikk over hele landet

Kulturrådet har ansvar for å gi muligheter for produksjon og formidling i det frie profesjonelle musikklivet for alle musikksjangre i hele produksjons- og formidlingskjeden, fra komposisjon, konsertproduksjon, framføring, innspilling og utgivelse av musikk til konsertarrangører og festivalarrangører.

Rådet ser et prekært behov for å opprettholde, stimulere og bygge opp arrangørfeltet. Feltet står i en helt ny og presset økonomisk situasjon etter pandemi og kostnadsvekst. Arrangørene er avgjørende som oppdragsgivere og en bærebjelke i kunstnerøkonomien for artister, musikere og komponister. Konsertarrangører og festivaler skaper arenaer for felleskap og kunsterfaringer på små steder og byer regionalt. Konsertarrangørene er underfinansiert i forhold til de store festivalene og institusjonene. Det trengs en økning for å motvirke fall i aktivitet og gi større tilgjengelighet utenfor storbyenes institusjoner og kommersielle konsertarenaer.

En historisk økning i antall søknader til musikkproduksjon, turné og faste musikkensembler vitner om økt mangfold av musikkskapning og et behov for profesjonell produksjonskvalitet i musikkfeltet.

Scenekunst – sikre mangfold og forutsigbarhet for scenekunstproduksjon

Kulturfondet er den viktigste statlige finansieringskilden til den frie og prosjektbaserte scenekunsten og gir scenekunstnere mulighet til virksomhet og utvikling. Kulturrådet skal også bidra til å gjøre samtidens scenekunst tilgjengelig for stadig flere og er opptatt av å rekruttere nye arrangører og styrke infrastrukturen for visning av scenekunst rundt om i landet.

Fri scenekunst-ordningene; både til prosjekter og virksomheter, er under sterkt press. Det er viktig at alle fire ordningene under fri scenekunst: prosjekt (dans og teater), kunstnerskap og etablerte kompanier, styrkes i årene som kommer. Den nye ordningen for etablerte scenekunstgrupper henvender seg til et mindre segment av feltet og vil bare delvis dempe presset på de øvrige tilskuddsordningene. Tilskuddsordningene for fri scenekunst er samlet sett ikke dimensjonert for å kunne ivareta ansvaret Kulturrådet nå har på området.

Forprosjektordningen er et viktig virkemiddel når det gjelder rekruttering av nye stemmer til scenekunstheltet, og behøver et løft for å gi større rom for utforskning, rekruttering og mangfold.

Litteratur – et leseløft for hele landet

Gjennom Kulturfondet legges det til rette for at en mangfoldig og representativ litteratur av høy kvalitet blir produsert, utgitt og formidlet, og når ut til et bredest mulig publikum.

Innkjøpsordningene sikrer inntekter til forfattere og andre opphavere, utvikling av redaksjonelle miljøer og distribusjon av litteratur til bibliotekene. For å styrke bredde og infrastruktur er det også tilskuddsordninger for prosjekt, produksjon og formidling.

Skolebibliotekordningen er tatt svært godt imot hos brukerne og i hele litteraturfeltet, og videreføres som en permanent ordning fra 2024. Gjennom ordningen får skolebibliotek i grunnskolen tilsendt over 130 bøker i året. Men ordningen når ut til alt for få, og bør utvides til å omfatte minst 700 skolebibliotek og også inkludere oversatt litteratur. Slik kan så mange som 200 000 elever få tilgang til gode og oppdaterte boksamlinger. En satsing på skolebibliotek er et effektivt grep for å bedre barn og unges tilgang til et større utvalg litteratur, styrke formidlingen og bidra til mer leseglede.

Tilskuddsordningen for litteraturformidling har et høyt antall søkere som programmerer for både barn og unge og voksne, og er viktig for forfatterøkonomi, mangfold og bredde.

Kulturvern – økt mangfold og styrking av minoriteters stemmer

Kulturvernet skal speile mangfoldet og bredden av erfaringer i samfunnet. Kulturrådet legger særlig vekt på at marginaliserte grupper slipper til og at kjennskap til deres praksiser og levemåter når ut til så mange som mulig. Ordningene når en rekke ulike søkere og bidrar til samarbeid mellom institusjonene og det frie feltet.

Antall søknader har de siste årene økt betydelig, og viser en stadig større andel faglig og kvalitativt sterke prosjekter som styrker urfolk og minoriteters stemmer i kulturvernet. Det er et mål å nå fram til enda flere underrepresenterte grupper i samfunnet, slik som nye innvandrere, flyktninger og funksjonshindrede. En styrket avsetning til kulturvernformål vil resultere i tilskudd til flere slike prosjekter og mer aktivitet over hele landet. Videre vil det gi et større rom for utprøving av nye idéer, teknologiutvikling, økt deltakelse og utforskende formidling til barn og unge.

Tidsskrift og kritikk – for en intellektuell allmenning

Kulturtidsskriftene i Norge er en mangfoldig katalog av periodiske publikasjoner skapt av faglig sterke og erfarne redaksjoner. Tidsskriftene er viktige arenaer for refleksjon og debatt, og rekrutteringsplattformer for nye kritikere og forfattere. Avsetningen til tidsskrift og kritikk i Kulturfondet skal styrke og kvalitetssikre denne offentlige ytrings- og refleksjonskulturen, og bidra til at bredden av kunst- og kulturuttrykk blir tolket, kritisert og formidlet. Porteføljen til ordningen utgjør en romslig og inkluderende kritisk offentlighet som òg levner plass for samfunnets refleksjon over seg selv.

De fleste søkerne til ordningen er etablerte tidsskrift som – tross avkortede tilskudd fra Kulturrådet – har holdt høy kvalitet og vist evne og vilje til å utvikle og profesjonalisere seg. Denne habile kritikken, og tidsskriftene, er produsert på prekære budsjetter, ofte drevet av idealisme. Å styrke dette feltet er å anerkjenne tidsskriftenes betydning for den offentlige samtalen og tidsskrift- og kritikkarbeid som profesjon.

Forskning og utvikling – styrke forskningsinnsatsen

Kulturrådet er en sentral kunnskapsaktør på kunst- og kulturfeltet. Kulturrådet frembringer og formidler forsknings- og erfaringsbasert kunnskap om og for kunst- og kultursektoren, og bidrar til at det bygges relevante kunnskapsmiljøer.

Kultursektoren står overfor store utfordringer og endringer i årene som kommer. Dette vil endre hvordan kunstnere jobber, hvordan kunsten distribueres og hvordan den oppleves. Kunst- og kulturforskningen kan hjelpe oss å forstå disse forandringene, og sikre at virkemidler blir utformet på et kvalifisert grunnlag. Solide økonomiske rammer er nødvendig for kontinuitet, forutsigbarhet og planmessighet i arbeidet, og for å kunne svare på både akutte og langsiktige kunnskapsbehov i kunst- og kulturfeltet. En økning i forskningsavsetningen er nødvendig for å gi Kulturrådets kunnskapsprosjekter tilstrekkelig robusthet, for å rekruttere forskere, og for bygge sterke og relevante forskningsmiljøer.

III. Andre budsjettinnspill i tilknytning til Kulturfondet

Posttilhørighet

Festivalpolitikk i endring. Evaluering av Kulturrådets tilskuddsordninger for festivaler ble lagt fram av OsloMet i 2023. Posttilhørighet er blant spørsmålene som reises i evalueringen.

Rådet er kjent med aktuelle spørsmål om posttilhørighet for flere konkrete enkelttiltak. Rådet har ikke rukket å behandle spørsmålene før fristen for budsjettinnspillet til departementet, men vil ettersende en vurdering innen 1. februar 2024.

I 2024 vil rådet diskutere forvaltningen av virksomheter i fondet på tvers av alle fagområder, se også omtale i vedlegg 4 Omtale av pågående arbeid. På bakgrunn av dette arbeidet varsler rådet at det kan komme anmodninger om endring av posttilhørighet i budsjettinnspill for 2026.

Fullmakt til å bruke fondsmidler til distribusjon av tidsskrift til bibliotekene

For å sikre at kulturtidsskriftene som tildeles produksjonsmidler fra Kulturfondet og kjøpes inn til folkebibliotekene, faktisk når ut til bibliotekene, må rådet kjøpe distribusjon av tidsskrift som tjeneste etter forenklet anbudsrunde. Kostnadene til slik distribusjon er beregnet til 250 000 kroner i 2025. I forslag til statsbudsjett for 2024 stadfestes det at enkelte driftsutgifter ved Kulturfondets ordninger kan dekkes av fondet. Tjenesten med distribusjon av tidsskriftene til bibliotekene er dermed sikret i 2024. Rådet ber om at dette gjøres til et fast unntak fra 2025.

Tilstrekkelige ressurser til sekretariat og tilstedeværelse

Økt søknadstrykk har medført stort press på rådets eksisterende sekretariatsressurser. Videre krever det langsiktige og strukturelle arbeidet for å nå rådets strategiske mål utvidet dialog med feltet, kunnskapsheving og tilpasset veiledning og kommunikasjon. Den nye språklovens stadfesting av

språklig likeverd gir behov for utvidet språkkompetanse og -bruk for et organ som skal oppleves relevant for hele landet.

Rammene for tilstedeværelse og reiser for råd og utvalg har vært redusert betydelig de siste årene. Langt flere møter gjennomføres digitalt. Rådet ønsker å være med å bidra til redusert klimaavtrykk og ser også fordeler med digitale møter og fora. Samtidig er det svært viktig med jevnlig tilstedeværelse rundt i landet, for å underbygge rådets nasjonale ansvar, bygge tillit og nå nye søkere. I nærmeste framtid ser rådet særlig behov for besøk i samiske, kvenske/norskfinske og skogfinske områder, noe som innebærer kostbare reiser. Rådet ser det nødvendig at rammene til reiser utvides, også fordi klimavennlige reiser, når de lar seg gjøre, ofte er mer kostbare.

Honorarsatser for statlige utvalg (ref. Statens personalhåndbok) øker med en høyere prosent enn Kulturdirektoratets budsjett. Samtidig øker søknadsmengden som skal behandles av rådets 120 utvalgsmedlemmer. De løpende honorarkostnadene legger dermed beslag på en stadig større andel av rådets administrative budsjetttrammer, noe som er problematisk for de strategiske behovene nevnt over.

Rådet ber Kulturdepartementet ta disse momentene med i betraktning når rammene til kap. 320 post 01 legges.

IV. Øvrige anmodninger og råd til kulturpolitikken

Rådet ønsker å fremme noen kulturpolitiske synspunkter ut over det som berører Kulturfondet direkte.

Kulturloven

Rådet ser fram til en revidert kulturlov. Rådet er positiv til forankringen av kulturpolitikken i Grunnlovens infrastrukturkrav, at armlengdesprinsippet lovfestes og at loven styrker grunnlaget for satsing på kunst og kultur i fylkeskommuner og kommuner. Rådet ønsker at kulturpolitikken også skal kobles til de tre bærekraftsdimensjonene i FN's bærekraftsmål, og at det presiseres tydeligere i lovens formål at styresmaktene skal fremme kvalitet og mangfold i kulturtilbudet og at kunstneriske og kulturelle ytringer kan finne sted fritt og uten politisk innblanding.

Oppfølging av sannhets- og forsoningskommisjonsrapporten

Rapporten *Sannhet og forsoning – grunnlag for et oppgjør med fornorskingspolitikk og urett mot samer, kvener/norskfinner og skogfinner* (Dokument 19 (2022-2023) dokumenterer hvordan fornorskingspolitikk og fornorsking fortsatt har konsekvenser i dagen samfunn. Rådet ser fram til Stortingets behandling av rapporten og har forventninger til at den vil prege kulturpolitikken framover.

Et av kommisjonens forslag til tiltak er å styrke de økonomiske rammene for kulturinstitusjoner for de berørte gruppene. Bærekraftige og faglig sterke kulturaktører, bygget opp på egne premisser, er avgjørende for å sikre likeverd mellom samiske, kvenske og skogfinske kulturaktører og norske kulturaktører. Rådet oppfordrer departementet til fortsatt framdrift, tilstrekkelige rammer og langsiktige utviklingsmuligheter for det samiske museet og kunstsamlingen RiddoDuottarMuseat, det samiske nasjonalteatret Beaivváš, det kvenske teateret Kvääniteatteri, Norsk Skogfinsk Museum og det samiske kunstnerkollektivet Dáiddadállu.

Rådet mener også det framover må satses på kapasitetsbygging for flere aktører og miljøer samtidig. Utvikling av varig og solid infrastruktur må skje gjennom en kombinasjon av styrking av Sametingets rammer, styrking av virkemidlene til nasjonale minoriteter, økt satsing på nordisk kultursamarbeid, direktetilskudd fra Kulturdepartementet og styrking av Kulturfondets rammer til arenaer og virksomheter.

Kommisjonen foreslår en målrettet innsats for synliggjøring av kvensk og samiske språk i offentligheten. Den nye språkloven, som tydeliggjør at de samiske språkene og de nasjonale minoritetsspråkene er likestilt med norsk, må få konsekvenser på mange plan, også for kulturpolitikken. Rådet vil her peke på litteraturens betydning for å styrke språkmangfoldet i Norge.

Regjeringen har i kunstmeldingen signalisert noen ambisjoner for å styrke samisk og nasjonale minoriteters kunst og kultur. Rådet stiller seg i all hovedsak bak beskrivelsene og målene i meldingen, og ser fram til realisering av disse.

Kunst og kultur har en viktig rolle å spille i samfunnets forsoningsarbeid framover, noe som tilsier en sterk prioritering av kulturpolitikken i årene som kommer.

Bærekraft i kulturpolitikken

Rådet har de senere årene tatt til orde for at kulturpolitikken skal være tydelig forankret i FNs bærekraftsmål. Rådet ser positivt på at Prop. 1S (2023-2024) omtaler Agenda 2030 og at «bærekraftig» er tatt inn som målformulering for både Kulturrådet og Kulturdirektoratet. Samtidig legges det ikke fram konkrete satsinger eller tiltak.

Rådet stiller seg også uforstående til konklusjonen i regjeringens Klimastatus og -plan (2023-2024) (Grønn bok), der det sies at kulturbudsjettets 24,5 mrd. «blir sett på som nøytral i klimasammenheng». Aktivitet i kultursektoren medfører avtrykk, knyttet til blant annet reiser, transport, energibruk, avfall og kulturbygg. Dette er noe for eksempel Arts Council England har målt og analysert de ti siste årene.

Rådet registrerer stor vilje i kunst- og kulturfeltet til å bidra til et mer bærekraftig samfunn. Festivaler og andre arenaer spiller allerede en ledende rolle i å teste ut og fremme bærekraftige løsninger. I kulturvernet formidles kunnskap om balansert samspill mellom natur og kultur i ulike samfunn og tradisjoner historisk. Rådet oppfordrer departementet til å øke bærekrafts-, klima- og miljøambisjonene i kulturpolitikken, og både utnytte kulturfeltets potensial og støtte aktørenes grønne omstilling. Dette kan gjøres uten å redusere eller endre kunst- og kulturaktørenes uavhengighet og mulighet til å ytre seg fritt og kritisk.

Rådet ser behov for et kunnskapsbasert og koordinerende arbeid for bærekraft i kunst- og kultursektoren framover. Rådet håper Kulturdirektoratet kan tilføres nye ressurser for å settes i stand til å ta et slikt ansvar, der også rådets feltkunnskap og virkemidler kan inngå.

Samfunnsbetydningen av kulturelle møteplasser

Kunst og kultur gir klangbunn og rom for å dele erfaringer i en tid preget av omstilling, konflikt, håpløshet og tapserfaringer. For kulturpolitikken framover er det viktig å være spesielt oppmerksom på betydningen arenaer, festivaler og arrangører har for å styrke fellesskap og den offentlige samtalen i samfunnet. Å sikre gode rammevilkår for kulturelle møteplasser i hele landet er avgjørende.

Kulturtidsskriftenes rammebetingelser

Slik rådet har påpekt tidligere, er det behov for å se mediepolitikken og kulturpolitikken i sammenheng. Det er uklare grenser mellom Kulturfondets tilskuddsordning for tidsskrift og kritikk og Medietilsynets mediestøtte. For enkelte av publikasjonene i Kulturrådets portefølje kan Medietilsynets måte å vurdere tilskudd på være riktigere og mer hensiktsmessig enn det kunst- og kulturfaglige skjønnet som Kulturrådet legger til grunn for sine vurderinger. Disse publikasjonene kan komme i en uheldig konkurransesituasjon med de publikasjonene som i større grad kan vurderes ut fra Kulturrådets kriterier, og taper økonomisk på å ligge under Kulturrådet. Det gjelder for eksempel flere av månedsavisene. Hvis kriteriene for Medietilsynets tilskudd ble tolket noe mer romslig, noe formuleringene åpner for, ville disse månedsavisene kunne bli favnet av Medietilsynets ordninger.

Kunstnermeldingen og -politikken

Kunstnarkår (Meld. St. 22 (2022-2023) og *Kunstnerundersøkelsen 2019* utgjør viktige kunnskapsgrunnlag for å kunne utvikle kunstnerpolitikken videre, slik at ytringsmangfoldet øker og kunstnere får rimelige produksjonsvilkår og inntekter. Rådet vil levere eget høringsnotat til Stortinget om stortingsmeldingen.

30.11.2023

(signert elektronisk)

Sigmund Løvåsen

rådsleder

Vedlegg

- 1) Fordelingsbudsjett 2020-2024 og søknadsbeløp 2025
- 2) Om ordningene og avsetningene som søkes styrket fra 2025
- 3) Omtale av pågående arbeid
- 4) Budsjettinnspill 2025-tabell
- 5) Strategi for rådet og Norsk kulturfond 2021-2024
- 6) Ettersendelse vedr posttilhørighet – per 29.01.24

**NORSK KULTURFOND - BUDSJETT 2020-2024 OG SØKNADSBELØP
2025**

Alle beløp i hele tusen

Vedlegg 1

BUDSJETT										BUDSJETT-INNSPILL	
	2020		2021		2022		2023		2024	2025	Prosent-vis økning 3)
	Budsjett/ fordeling	Ekstra midler 1)	Budsjett/ fordeling	Ekstra midler 1)	Budsjett/ fordeling	Ekstra midler 1)	Budsjett / fordeling (inkl. RNB)	Ekstra midler per okt 23 1)	Foreløpig fordeling 2)	Omsøkt økning	
Allmenne kulturformål											
Tverrfaglige tiltak	9 185		10 034	8 400	21 229	2 400	22 290			8 000	
ARENA - kunstarenaer og kulturbygg	24 371	2 000	24 371		24 371		24 371	980			
Barne- og ungdomskultur			1 500								
Gjesteoppholdsstøtte	3 584		3 588	600	3 588	600	3 588				
Kulturrådets ærespris	600		600		600		600				
Forskning og utvikling	3 174		3 194		3 275		3 445			3 000	
Aspirantordningen	6 000		6 000		6 000		4 800				
Aspirantordning funksjonsnedsettelse	-						1 200			3 000	
Tidsskrift og kritikk	25 721	5 000	27 311		27 653	1 500	29 089	930		18 000	
Driftsstøtte	13 779		13 620								
Til rådets disposisjon	1 653		0		1 555						
	88 067		90 218		88 271		89 383		87 332	32 000	37 %
Visuell kunst											
Prosjektstøtte	23 625	3 900	20 767	11 500	21 861	4 650	23 105			38 000	
Utstyrstøtte til fellesverksteder og gjestekunstordn.	1 500		1 500		1 560		1 560				
Prosjektstøtte til kunstnere i etableringsfasen	2 500		2 500	1 000	2 600	350	3 000				
Arrangørstøtte	16 050		18 130		42 740		45 108			33 000	
Videokunstarkivet	1 000										
Driftsstøtte	75 677		24 660								
Kunstnerassistentordning	4 200		4 200		4 340		4 340				
Kunstfaglige publikasjoner og manusutvikling	4 000		4 000	2 500	4 160		4 160				
	128 552		75 757		77 261		81 273	0	83 602	71 000	85 %
Musikk											
Musikk ymse tiltak (prod/best.verk, fonogram, andre)	39 355	14 850	35 537	13 000	50 100	2 000	52 700			10 000	
Musikfestivaler	157 689		161 311		171 310		180 100			12 500	
Musikkarrangører	38 925	3 850	38 925	6 000	47 000	27 500	49 600			12 500	
Publiseringstøtte	23 805	1 000	23 805	3 000	24 278		25 500				
Turné- og virksomhetstilskudd musikere	74 340	11 000	75 826	5 000	85 830	3 000	90 274			10 000	
Driftsstøtte	60 554		16 136								
	394 668		351 540		378 518		398 174	0	407 644	45 000	11 %
Scenekunst											
Formidling/gjestespill	8 000		7 000		7 000	550	8 000				
Fri scenekunst - teater	33 847	9 450	35 348	9 250	36 358	8 400	38 737	2 400		7 500	
Fri scenekunst - dans	26 689	9 450	28 942	9 250	29 952	4 020	34 330	2 400		7 500	
Fri scenekunst - kunstnerskap	53 350		52 700		52 700		52 700			7 500	
Fri scenekunst - etablerte kompanier										7 500	
Scenekunstfaglige tiltak og publikasjoner	5 000		5 000		10 248		7 956				
Regionale kompetansesentra for dans	6 700										
Arrangørstøtte scenekunst	16 812		16 812		17 426	9 016	17 426	4 960			
Forprosjekt scenekunst	7 791	4 000	7 791	4 500	8 801		9 362			5 000	
Driftsstøtte	9 576		9 124								
	167 765		162 717		162 485		168 511		196 084	35 000	18 %

Litteratur										
Innkjøp oversatt litteratur	14 900	1 500	15 050		15 350		15 806			
Innkjøp ny norsk sakprosa for barn og unge	6 200	2 000	6 300	2 000	6 425	500	8 116			
Innkjøp nye norske tegneserier	3 800	1 000	3 850	2 000	3 950	1 000	5 413			
Innkjøp ny norsk skjønnlitteratur - voksne aut.	59 369	8 700	55 313	3 500	56 410	2 000	58 085			
Innkjøp ny norsk skjønnlitteratur - voksne sel.			4 640		4 640		4 640			
Innkjøp ny norske skjønnlitteratur - barn og unge aut.	33 800		31 740	1 000	32 370		33 331			
Innkjøp ny norske skjønnlitteratur - barn og unge sel.			2 400		2 400		2 400			
Innkjøp sakprosa for voksne	23 500	6 000	23 700	5 000	24 551	2 000	33 280			
Litteraturprosjekt	4 900		4 400		4 490		5 123			
Litteraturproduksjon	5 900	800	5 900	500	6 015		6 194			
Litteraturformidling	14 300	4 500	14 300	1 000	15 485	500	18 335		10 000	
Frakt/distribusjon innkjøpsordningene	8 000		8 000		8 000		9 000			
Driftsstøtte	13 270		881							
Innkjøp til skolebibliotek	5 500		5 500		5 500		5 500		13 000	
	193 439		181 974		185 586		205 223		218 328	23 000
										11 %
Kulturvern										
Prosjektstøtte	13 593	1 000	13 384	1 000	13 650	500	14 358			4 000
Driftsstøtte	21 476									
	35 069		13 384		13 650		14 358		14 770	4 000
										27 %
Sum	1 007 560	90 000	875 590	90 000	905 771	70 486	956 922	11 670	1 007 760	210 000
										21 %

1) Spesifisering ekstramidler:

Koronastimuleringsmidler: 2020: 90 mill. / 2021: 90 mill. / 2022: 60 mill.

Spillemidler til scenekunst (året midlene er fordelt):

2022: 5,84 mill til scenekunst og 1 mill til tidsskift og kritikk / 2023: 9,76 mill til scenekunst, 0,93 mill. til tidsskrift og kritikk og 0,98 mill. til ARENA

Ekstrabevilgning scenekunst 2022: 4 mill. overført fra KUD, etablerte scenekunstkompanier

2) Ref. Prop 1 S (2023-2024) og R5/23. Endelig fordeling på fagområder og enkeltordninger vedtas av rådet i januar 2024.

3) Prosentvis økning fra foreløpig budsjett 2024

Om ordningene og avsetningene i Kulturfondet som søkes styrket fra 2025

Nedenfor følger omtale av ordningene og avsetningene som er anmodet økt i 2025 - med formål for ordningene og begrunnelser for behovene.

Felles kommentarer til tabellene:

- Beløp er oppgitt i hele tusen
- Søknadstall for 2023 er ikke klare ved innsendelse av budsjettinnspillet, men tendenser i søknadsutviklingen i 2023 kommenteres i tekst.

Tverrgående og tverrfaglige ordninger (allmenne kulturformål)

Tverrfaglig kulturvirksomhet (omsøkt økning: 8 mill. kroner)

I forbindelse med at driftsstøtteordningen i fondet opphørte i 2021, etablerte rådet en tilskuddsordning for *tverrfaglig kulturvirksomhet*, rettet mot tverrfaglige arenaer, arrangører/arrangementer og aktører. Ordningen skal både styrke eksisterende tverrfaglige kulturvirksomheter gjennom langsiktighet og forutsigbarhet og et tilskuddsnivå som gir rom for utvikling og vekst, og samtidig gi gode rammer for utvikling og profesjonalisering av nyetablerte aktører.

Kulturrådet opplever at omfanget av tverrfaglige arenaer og arrangører øker kraftig, og antall søknader til tilskuddsordningen tverrfaglig kulturvirksomhet har også økt kraftig. Det har vært en økning på 44% i antall søknader, og 30 % i søknadssum, siden 2020. Det er også en høy andel helt nye søkere til Kulturrådet som henvender seg til denne ordningen. I de siste søknadsrundene har i overkant av 20% av søknadene kommet fra nye søkere. I 2023 gis det tilskudd til 75 arenaer, arrangører, festivaler og aktører over ordningen, og ordningen har god geografisk spredning. Ordningen bidrar slik til et vesentlig bredere publikumstilbud i hele landet, samt til at kunstnere og kulturarbeidere kan etablere seg og arbeide utenfor bysentrene.

Økningen tyder på at ordningen har vært viktig for å bygge opp tverrfaglige miljøer og arenaer, og bygge organisatorisk infrastruktur og kapasitet på områder som er nasjonalt underdekket. Porteføljen har en sterk mangfoldsprofil, med en rekke arenaer og arrangører som arbeider aktivt med rekruttering til alle ledd, med publikumsutvikling og medvirkningsprosesser. Disse aktørene er i posisjon til å prege kunstfeltet, publikumsutviklingen og det offentlige rommet sterkt i årene fremover. En forutsetning for en videre positiv utvikling, er at disse aktørene får en tilstrekkelig andel offentlig finansiering som kan sikre både soliditet og utviklingsrom.

Satsingen på nye aktører har i hovedsak vært mulig gjennom ekstraordinære stimuleringsmidler knyttet til covid 19-pandemien og omdisponerte mangfoldsmidler. For at ordningen skal ha de ønskede langsiktige effekter, er det nødvendig med en vesentlig styrking av den faste budsjettammen for denne tilskuddsordningen.

Tabell: Tverrfaglig kulturvirksomhet: utvikling av søknader og tildelinger

	2021	2022
Antall søknader	108	102
Antall tildelinger	63	43
Tildelingsprosent antall	58 %	42 %
Samlet søknadsbeløp	74 930	71 460
Budsjetttramme ¹⁾	10 034	21 229
Samlet tildelingsbeløp ²⁾	21 619	25 220
Tildelingsprosent beløp ekskl. stim.midler	18 %	32 %

1) Budsjettammen fordeles på to ulike ordninger: tverrfaglig kulturvirksomhet og tverrfaglige tiltak – prosjekt. Søknadsbeløp for 2021 er beregnet basert på søknadene til begge ordningene (splittingen skjedde midt i året), mens antall søknader og søknadsbeløp for 2022 kun er basert på søknadene til den ene ordningen Tverrfaglig kulturvirksomhet. Det er derfor reelt sett en vesentlig økning både i antall søknader og søknadssum for tverrfaglig kulturvirksomhet sammenlignet med 2021.

2) Budsjettrammen for 2022 er vesentlig økt sammenlignet med budsjettrammen for 2021 pga. overføring av virksomheter til forvaltning med tilskuddsmidler fra Kulturfondets driftsstøtteordning.

Aspirantordningene (omsøkt økning: 3 mill. kroner)

Aspirantordningen har som formål å bidra til å motvirke strukturell diskriminering i sektoren gjennom å sikre tilgang til arbeid for kvalifiserte søkere der etnisk, kulturell og språklig bakgrunn utgjør et hinder for rekruttering. Stipendet skal i sin helhet brukes til å lønne en aspirant, som skal ansettes på ordinære vilkår.

I 2022 etablerte Kulturrådet i tillegg en treårig forsøksordning for aspiranter som er funksjonshindret. I 2022 kom det inn 16 søknader, i 2023 kom det inn 15 søknader. Det ble tildelt hhv. 8 og 6 stipender. Søknadene viste svært høyt faglig nivå, og en imponerende evne til mobilisering i sektoren. Tilbakemeldingene fra sektor er svært positive. Denne ordningen har potensial til å skyve på strukturelle forhold med langsiktige virkninger. Ordningen vil bli evaluert i 2024.

Forsøksordningen er finansiert med ekstraordinære midler, ikke fra de ordinære budsjettrammene for de tværgående ordningene. Det er behov for friske midler for å kunne etablere en permanent ordning.

Stipendbeløpene i aspirantordningene har ikke blitt justert for pris- og lønnsvekst siden 2017. Et vedvarende lavt nivå på tilskuddet kan undergrave ordningenes målsetting om å motvirke strukturell diskriminering, og tilskuddet bør derfor økes jevnlig. Rådet har funnet midlertidige midler til å øke stipendbeløpene fra kr 400 000 til kr 450 000 i 2023. Økningen er finansiert med gjenstående midler fra tidligere år.

Med mindre budsjettrammene styrkes med friske midler, må en ev. permanent videreføring av forsøksordningen samt økning i stipendbeløpene dekkes inn gjennom at det lyses ut færre stipender.

Tabell: Aspirantordningene: utvikling av søknader og tildelinger

	2020	2021	2022*	2023*
Antall søknader	50	42	58	48
Antall tildelinger	14	15	23	18
Tildelingsprosent antall	28 %	35 %	40 %	37,5%
Samlet søknadsbeløp	20 000	16 800	23 200	21 600
Samlet tildelingsbeløp	5 600	6 000	9 200	8 100
Tildelingsprosent beløp	28 %	35 %	40 %	37,5%

*For 2022 og 2023 er tallene for begge de to aspirantordningene slått sammen.

Visuell kunst

Arrangørstøtte visuell kunst (omsøkt økning: 33 mill. kroner)

Arrangørstøtte visuell kunst er Kulturrådets viktigste virkemiddel for å styrke infrastrukturen i den frie delen av det visuelle kunstfeltet i Norge. Ordningen retter seg mot visningssteder, festivaler, verksteder, atelierhus, produsenter mm. Virksomhetene får tilskudd til kunstneriske og administrative kostnader, inkludert utstillingsproduksjon, kunstnerhonorar, lønn, lokaler, markedsføring og formidling. Som en del av et løft for visuell kunst ønsker Kulturrådet å styrke arrangørene slik at de kan nå bredere ut til publikum i hele landet og sikre rimelige vilkår for kunstnerne.

Ordningen er delt i to kategorier. Kategori 1 er startnivået, et flerårig utviklingstilskudd. For de 42 tilskuddsmottakerne i denne kategorien er det gjennomsnittlige tilskuddsbeløpet i 2023 på 422 000 kroner. Kategori 2 er et langsiktig virksomhetstilskudd. Her er det i 2023 11 tilskuddsmottakere, med et gjennomsnittlig tilskuddsnivå på 2,4 mill. kroner. Tilskuddsnivået i begge kategoriene er svært lavt i forhold til de omfattende oppgavene som påligger disse virksomhetene. Den svake finansieringen av det visuelle kunstfeltet er dokumentert i flere rapporter. Kulturrådet anerkjenner dette og ønsker at arrangørene i feltet skal få et løft.

Potensialet varierer mellom virksomhetene som mottar tilskudd, men rådet antar at en 50 % gjennomsnittlig økning av tilskuddet vil gi arrangørene et tilstrekkelig løft til at rådets mål med

ordningen kan oppfylles: å sikre bred formidling over hele landet av profesjonell samtidskunst og bidra til et mangfold av kunstuttrykk av høy kvalitet.

Ved å styrke arrangørstøtteordningen kan rådet sikre formidling av samtidskunst og gi kunstnere bedre arbeids- og inntektsforhold. I kjølvannet av pandemien er det viktig å gi arrangørene mulighet til å utvikle seg som kreative møteplasser og som arenaer for frie ytringer. En styrking av den økonomiske rammen vil gi eksisterende tilskuddsmottakere et nødvendig løft og skape rom for nye initiativer.

Tabell: Arrangørstøtte visuell kunst: utvikling av søknader og tildelinger

	2020	2021	2022
Antall søknader	46	62	74
Antall tildelinger	17	29	33
Tildelingsprosent antall	37 %	47 %	45 %
Samlet søknadsbeløp	59 990	91 464	162 324
Samlet tildelingsbeløp	11 720	35 030	56 754
Tildelingsprosent beløp	20 %	38 %	35 %

Prosjektstøtte visuell kunst (omsøkt økning: 38 mill. kroner)

Tilskuddsordningen prosjektstøtte visuell kunst er en del av grunnfjellet i det norske kunstsyste­met. Ordningen retter seg mot kunstnere og visningssteder, og bidrar til at det skapes og formidles billedkunst, kunsthåndverk og fotografi over hele landet. Som en del av et løft for visuell kunst ønsker Kulturrådet å styrke prosjektstøtteordningen slik at kunstnere og visningssteder kan skape og vise samtidskunst på bærekraftige vilkår over hele landet.

I 2022 mottok Kulturrådet 857 søknader på en samlet søknadssum på 143 millioner kroner til denne tilskuddsordningen. Antallet og beløpet representerer den enorme aktiviteten i det visuelle kunstfeltet i Norge. Søknadene kommer hovedsakelig fra kunstnere som skal produsere verk til utstillinger og fra visningssteder og festivaler som skal formidle visuell kunst. I 2023 har Kulturrådet mottatt 1190 søknader til ordningen, en økning på 39 %. Dette betyr at aktivitetene i feltet og presset på ordningen har økt ytterligere.

Budsjettet på ordningen var i 2022 på 25 millioner kroner, inkludert 4,6 millioner kroner i stimuleringsmidler i forbindelse med koronapandemien. Selv med disse ekstraordinære midlene utgjorde dette kun 17 % av de omsøkte midlene. Den trange budsjett­rammen utgjør en betydelig hindring for en sunn og bærekraftig økonomi i det visuelle kunstfeltet. Ved å styrke budsjettet kan Kulturrådet opprettholde mangfoldet og bredden i tildelingene, gi visningsstedene økt forutsigbarhet og bidra til å styrke kunstnerens vilkår.

En satsing på tilskuddsordningen prosjektstøtte visuell kunst vil være en viktig anerkjennelse av at fondet skal støtte kunstnere og virksomheter i det visuelle kunstfeltet på et profesjonelt nivå.

Tabell: Prosjektstøtte visuell kunst: utvikling av søknader og tildelinger

	2020	2021*	2022*
Antall søknader	824	782	857
Antall tildelinger	290	377	382
Tildelingsprosent antall	35 %	48 %	45 %
Samlet søknadsbeløp	125 344 704	126 264 086	142 665 586
Samlet tildelingsbeløp	27 440 000	33 877 500	24 966 000
Tildelingsprosent beløp	22 %	27 %	17 %

* Både i 2021 og i 2022 økte tildelingsprosenten pga. tilførte koronastimuleringsmidler.

Musikk

Den levende musikken – konsertarrangører, festivaler, og framføring av musikere og artister, er under press etter pandemien, med flaskehalseffekter, varierende besøkstall, og kostnadsøkning på konsertproduksjon og turné. Kunst- og kunstnerøkonomien er stadig mer basert på konsertlivet når

innspilt musikk gir mindre inntekter for flertallet av utøvere og opphavere i Norge. Det ønskes en total økning på 45 mill. kroner for en strategisk satsing på livefeltet for musikk i kulturpolitikken.

Arrangørstøtte (omsøkt økning 25 mill. kroner)

Konsertarrangører har en helt sentral rolle i kulturlivet som møteplasser mellom musikken og publikum og arenaer for deltakelse, musikkerfaringer og kulturoffentligheter. Kulturrådet peker i områdeplaner og årsoppsummeringer på at arrangørene har en nøkkelrolle for kunstner- og produksjonsøkonomien gjennom oppdrag og salgsinntekter. Arrangørene bidrar til viktige kulturpolitiske mål, som allmenn lokal og regional tilgang på levende musikk for et kulturelt og geografisk mangfoldig publikum.

Konsertarrangørene er underfinansiert i forhold til de store festivalene og institusjonene. Det trengs en økning for å motvirke fall i aktivitet og gi større tilgjengelighet utenfor storbyenes institusjoner og kommersielle konsertarenaer.

Den omsøkte økningen for det samlede arrangørfeltet for musikk i Kulturfondet anses som et første trinn i en opptrapping mot å innfri potensialet for å øke oppdrag, inntekter og tilgangen på levende musikk i hele landet.

Tabell: Arrangørstøtte musikk: utvikling av søknader og tildelinger*

	2020	2021	2022
Antall søknader	550	576	949
Antall tildelinger	317	372	556
Tildelingsprosent antall	58 %	65 %	59 %
Samlet søknadsbeløp	148 132	184 148	316 008
Budsjettramme**	38 925	38 925	49 000
Samlet tildelingsbeløp***	43 811	73 188	86 864
Tildelingsprosent beløp inkl. stim.midler	30 %	40 %	27,5 %

* Tallene viser alle innkomne søknader, totalt bevilget og gitt i tilsagn i perioden 2019-2022.

** Inkluderer ikke stimuleringsmidler, gjenbruk av salderte midler eller tilførte midler i perioden.

*** Samlet tildelingsbeløp inkluderer stimuleringsmidler fordelt i 2020, 2021 og 2022, gjenbruk av salderte midler, og overføring av midler fra andre musikkordninger.

Produksjon, turné og faste ensembler (omsøkt økning 20 mill. kroner)

Tilskuddsordningene 1) komposisjon og produksjon og 2) turné- og virksomhetsstøtte for musikere, artister, ensembler og band, bidrar samlet til at komponister, musikere og produsenter kan skape musikk, konsertproduksjon og innspilt musikk på profesjonelt nivå, samt gi tilskudd til turné- og konsertproduksjon på arrangørsteder og andre formidlingsarenaer i Norge og utlandet.

Komposisjonsordningen er siden 2015 utvidet til en mer omfattende produksjonsstøtteordning, i et systematisk arbeid for å tiltrekke hele mangfoldet av skapende praksiser og sjangre. Dette trenger gradvis økte rammer. En økning på over 60 % i antall søknader til Kulturrådet fra 2019-2023 til tilskuddsordningen for musikere, artister ensembler og band har en hovedårsak i et større sjangermessig og kulturelt mangfold blant utøvere, og i et større krav til profesjonell konsertproduksjon i musikkfeltet. En sterk utvikling i musikkproduksjon gjør seg gjeldende nasjonalt og internasjonalt og viser den økte betydningen av det frie feltet og musikknæringen i musikklivet. Politikken til ordningene i Kulturrådet er å gi tilstrekkelige og realistiske tilskudd for å sikre vilkårene for et profesjonelt produksjonsnivå. Dette gjør flere produksjoner og verk mer attraktive for økt bruk på konsertarenaene og et kraftigere nedslag og relevans i kulturoffentligheten. Det frie feltet har ikke samme tilgang til gode rammer for scenisk musikkproduksjon som orkesterinstitusjoner og andre faste på statsbudsjettet. En økning til ordningen vil gi Kulturrådet anledning til å gi utviklingsmuligheter og mer konsertformidling for de større regionale musikkensemblene i de ulike sjangrene (jazzorkestre, andre større band, profesjonelle vokalensembler, barokkensembler, sinfoniettaer m.m).

Tabell: Turné- og virksomhetstilskudd for musikere, artister, ensembler og band: utvikling av søknader og tildelinger

	2020	2021	2022
Antall søknader	667	801	904
Antall tildelinger	303	377	444
Tildelingsprosent antall	45 %	47 %	49 %
Samlet søknadsbeløp	184 047	224 975	231 474
Budsjettramme*	81 020	90 146	95 330
Samlet tildelingsbeløp**	91 937	97 047	97 258
Tildelingsprosent beløp inkl. stim.midler	50 %	40 %	41 %

* Av disse er følgende koronastimuleringsmidler: 2020: 6 mill. kroner, 2021: 10 mill. kroner, 2022: 3 mill. kroner

** Beløp og antall inkluderer stimuleringsmidler fordelt i 2020, 2021 og 2022, samt gjenbruk av salderte midler og flytting av midler fra andre musikkordninger.

Tabell: Komposisjon og produksjon: utvikling av søknader og tildelinger

*	2020	2021	2022
Antall søknader	601	1098	490
Antall tildelinger	208	293	221
Tildelingsprosent antall	34 %	27 %	45 %
Samlet søknadsbeløp	87 778	156 745	71 170
Budsjettramme	23 982	18 691	28 991
Samlet tildelingsbeløp**	23 980	34 033	26 703
Tildelingsprosent beløp inkl. stim.midler		22 %	37,5 %

* Komposisjon og produksjon er én av tre ordninger under posten Ymse tiltak musikk og har ikke fast budsjettramme. Den oppgitte budsjettrammen viser hvor mye fra posten som er brukt til komposisjon og produksjon. Et lavt tall for budsjettramme for 2021 skyldes overføring av budsjettmidler til andre musikktiltak etter stort forbruk av stimuleringsmidler på komposisjon og produksjon.

** Samlet tildelingsbeløp for 2021 inkluderer stimuleringsmidlene for både 2020 og 2021.

Scenekunst

Fri scenekunst-ordningene (omsøkt økning: 30 mill. kroner)

Avsetningene til fri scenekunst er ikke lenger dimensjonert til å imøtekomme den aktiviteten som er utenfor eller i samarbeid med institusjonene.

Det omsøkte beløpet gjelder fire avsetninger/ordninger i fondet: fri scenekunst - dans, fri scenekunst - teater, fri scenekunst – kunstnerskap og fri scenekunst – etablerte kompanier. Ordningene åpner for ulik grad av forutsigbarhet for aktørene i scenekunstheltet. Presset på ordningene gir seg mest utslag i de økte søknadssummene.

Søknadene til alle fri scenekunstordningene er av svært høy kvalitet og søkerne kan vise til gjennomføring av sterke kunstneriske produksjoner og stor etterspørsel nasjonalt så vel som internasjonalt. Den generelle prisøkningen i samfunnet har innvirkning på scenekunstmiljøet.

I tråd med anbefalinger fra kunnskapsprosjektet *Mobilisering for mobilitet* (Telemarksforskning 2022), har Kulturrådet justert retningslinjene for prosjektordningene for fri scenekunst for å stimulere til økt formidling av samtidens scenekunst rundt om i landet og på internasjonale arenaer. Det legges større vekt på formidlingsambisjoner og rådet imøteser søknader som omfatter produsentbistand ut over produksjonsperioden, for å styrke gruppenes formidlingsarbeid. Samlet har dette bidratt til en betydelig økning av søknadssummene og presset på fri scenekunstordningene.

Presset på fri scenekunst – kunstnerskap, som gir virksomhetsstøtte som muliggjør planlegging av produksjons- og formidlingsarbeid over flere år, øker. Vi forventer også et stort tilfang av søknader til den nye ordningen for etablerte kompanier, som skal gi en tilsvarende forutsigbarhet og planleggingshorisont. Presset forplanter seg til prosjektordningene. Flere kompanier som tidligere har vært inne på kunstnerskapsordningen og har fått avslag på søknad om ny periode, vender seg mot prosjektordningene. Disse søknadene kommer i konkurranse med hele det øvrige scenekunstheltet, deriblant scenekunstnere utenfor det etablerte scenekunstmiljøet og yngre scenekunstnere. I tråd med

rådets strategi representerer dette nye stemmer som ønskes rekruttert for å styrke det kunstneriske mangfoldet, og øke scenekunstens relevans for flere publikumsgrupper.

Vi forventer at den nye ordningen fri scenekunst – etablerte virksomheter vil dempe presset på de øvrige fri scenekunstordningene, men bare til en viss grad. Den nye ordningen er kun rettet mot et segment av scenekunstheltet; scenekunstnere som har vært i aktiv virksomhet i mange år. Presset på kunstnerskapsordningen og prosjektstøtteordningene under fri scenekunst vil fortsatt være høyt. Samtidig vil det være viktig å styrke ordningen for etablerte kompanier i årene som kommer.

Fri scenekunst – teater: utvikling av søknader og tildelinger*

	2020	2021	2022
Antall søknader	299	306	276
Antall tildelinger	84	130	83
Tildelingsprosent antall	28 %	42 %	30 %
Samlet søknadsbeløp	144 573	122 821	169 459
Samlet tildelingsbeløp	37 500	50 083	51 943
Tildelingsprosent beløp	26 %	41 %	31 %

*Alle vedtak på denne ordninger gjelder tilsagn for kommende år.

Tabell: Fri scenekunst – dans: utvikling av søknader og tildelinger*

	2020	2021	2022
Antall søknader	209	213	174
Antall tildelinger	58	101	67
Tildelingsprosent antall	28 %	47 %	39 %
Samlet søknadsbeløp	138 273	111 171	115 636
Samlet tildelingsbeløp	26 797	36 678	33 351
Tildelingsprosent beløp	20 %	33 %	29 %

* Det ble ikke gitt tilsagn for kommende år fra denne tilskuddsordningen i 2022.

Tabell: Fri scenekunst kunstnerskap: utvikling av søknader og tildelinger*

	2020	2021	2022
Antall søknader	35	32	38
Antall tildelinger	5	4	6
Tildelingsprosent antall	14 %	13 %	16 %
Samlet søknadsbeløp	432 165	379 517	541 244
Samlet tildelingsbeløp	69 900	42 300	75 200
Tildelingsprosent beløp	16 %	11 %	14 %

*Alle vedtak på denne ordninger gjelder tilsagn for kommende år.

Forprosjektordningen scenekunst (omsøkt økning 5 mill. kroner)

Tilskuddsordningen har som formål å stimulere til utvikling og utforskning av metoder, konsepter og ideer innen scenekunsten. Forprosjektet skal forstås som en kunstnerisk prosess som skjer forut for eller uavhengig av en eventuell produksjon. Forprosjektet kan gjennomføres individuelt eller i samarbeid med andre.

Tilskudd fra forprosjektordningen bidrar til at scenekunstnerne kan opprettholde kunstnerisk aktivitet også mellom gjennomføringen av produksjoner. Ordningen treffer et bredt spekter av scenekunstnere; så vel nye søkere som etablerte scenekunstnere. Forprosjektordningen oppleves også som et lavterskeltilbud i motsetning til de større produksjonsordningene under fri scenekunst. Tilfanget av søknader til forprosjektordningen er høyt og er et viktig virkemiddel for rekruttering og mangfold i scenekunstheltet.

I 2021 ble maksgrensen for søknadsbeløp økt fra 100 000 kr til 200 000 kr. Den økte maksgrensen har blant annet bidratt til at utforskning i større gruppekonstellasjoner er mulig. Dette har bidratt til en dramatisk økning av søknadssummene.

Tabell: Forprosjektordningen scenekunst: utvikling av søknader og tildelinger

	2020	2021	2022
Antall søknader	466	525	510
Antall tildelinger	114	132	104
Tildelingsprosent antall	24 %	25 %	20 %
Samlet søknadsbeløp	42 030	66 858	72 378
Samlet tildelingsbeløp*	10 186	13 721	10 909
Tildelingsprosent beløp	24 %	21 %	15 %

* Avsetning jf. fordelingsbudsjettet i 2022: 8 801 000 kr. Mangfoldsmidler: 1 900 000 kr. Overføring fra avsetningen til scenekunsthøgskoleprosjekt og publikasjoner: 208 500 kr. Totalt ble det bevilget 10 909 500 kr til forprosjekter i 2022.

Litteratur

Skolebibliotekordningen (omsøkt økning: 13 mill. kroner)

Kulturrådet har i perioden 2020–2023 hatt en forsøksordning for kulturfondbøker til skolebibliotek. I juni 2023 vedtok Kulturrådet å videreføre forsøksordningen i en permanent ordning fra 1. januar 2024. Forsøksordningen har vært evaluert fortløpende og er tatt svært godt imot hos brukerne og i hele litteraturfeltet. Gjennom ordningen har 200 skolebibliotek mottatt omkring 135 boktitler i året. Evalueringen viser at nær 90 % av skolene melder om stor økning i antall utlånte bøker og elever som låner. Flere elever enn før låner bøker, de som allerede lånte bøker, låner flere, og elevene låner et større mangfold av bøker. Elevenes tidsbruk til lesing har økt, både hjemme, men særlig på skolen.

Kulturrådets skolebibliotekordning sørger for innkjøp og distribusjon av kulturfondbøker til skolebibliotek i grunnskolen. Ordningen skal være en styrking av det tilbudet som allerede finnes på skolene. Gjennom ordningen blir titler for barn og unge på innkjøpsordningen for ny norsk skjønnlitteratur, innkjøpsordningen for ny norsk sakprosa og innkjøpsordningen for nye norske tegneserier distribuert. For å oppnå målet om å gi barn og unge i hele landet tilgang til et større utvalg av nye norske bøker, bør ordningen også inkludere innkjøpsordningen for oversatt litteratur, slik at alle innkjøpsordningene med litteratur for barn og unge er med. Oversatt litteratur gir unge lesere tilgang til internasjonale impulser, og er viktig både for mangfoldet i den norske litteraturen og i å bidra til at barn og unge får en videre kunnskaps- og opplevelshorisont.

Ved utlysning av ny permanent ordning er det lagt vekt på geografisk fordeling, nasjonalt og innenfor fylker og kommuner, og nærhet til nærmeste folkebibliotek. Gjennom oppdaterte boksamlinger i skolebibliotekene blir barns møte med litteraturen ikke avhengig av sosioøkonomiske forhold eller av de enkelte kommunenes økonomi og prioriteringer.

Med den øremerkede økningen på 5 mill. kroner i forslaget til statsbudsjett for 2024 økes rammene for den permanente skolebibliotekordningen til 10,5 mill. kroner. Dette tilsier at 380 skolebibliotek kan inkluderes på ordningen. Kulturrådet ber om ytterligere 13 mill. kroner for å kunne utvide ordningen fra 200 til opp mot 700 skolebibliotek og også inkludere den oversatte litteraturen. Dette vil gjøre det mulig å nå så mange som 200 000 elever med gode og oppdaterte boksamlinger.

En videre satsing på skolebibliotekordningen bør være et sentralt virkemiddel i en leselyststrategi. Med relativt enkle grep kan regjeringen gi flere barn og unge en reell mulighet til å velge lesing og litteratur. Bøkene må finnes der de er. Skolemiljøet er en stor del av barn og unges liv, og er med på å forme både identiteten deres og vaner de tar meg seg inn i voksenlivet. Forsøksordningen har tydelig vist hvordan man med relativt små summer kan styrke allerede eksisterende virkemiddelapparat som skolebibliotek. Det er et effektivt grep for å bedre barn og unges tilgang til et større utvalg litteratur, styrke formidlingen og bidra til mer leseglede.

Tabell: Skolebibliotekordningen: utvikling av søknader og tildelinger 1)

	2020	2021	2022	2023
Antall søknader	509	-	-	-
Antall tildelinger	200	200	200	200
Tildelingsprosent antall	39 %	-	-	-
Samlet søknadsbeløp	-	-	-	-

Samlet tildelingsbeløp	5 500	5 500	5 500	5 500
Tildelingsprosent beløp	-	-	-	-

1) Til permanent ordning fra 2024 er det kommet inn 661 søknader.

Litteraturformidling (omsøkt økning: 10 mill. kroner)

Tilskuddsordningen for litteraturformidling skal bidra til at en stor bredde av litteratur, primært på norsk, samisk og de nasjonale minoritetsspråkene, blir profesjonelt formidlet til et bredt sammensatt og allment publikum. Ordningen skal bidra til at det inkluderes et mangfold av medvirkende på litteraturscenene i Norge, og stimulere til nyskaping og nye former for programmering og formidling.

Ordningen har i lang tid hatt behov for en betydelig økning for å kunne gi rom for at festivaler og formidlingstiltak over hele landet kan gjennomføres med en bredde i profiler og mangfold, og for at også nye søkere i etableringsfasen kan inkluderes. For festivalene og arrangørene har en sterk pris- og lønnsvekst de siste årene slått sterkt inn, mens ordningen ikke har hatt økonomiske rammer til å øke tilskuddene med tilsvarende kostnadsjustering. Dette kan særlig påvirke arrangørenes muligheter til utvikling, blant annet med tanke på mangfold og nyskaping i programmering og i å nå ut til nye publikumsgrupper. Økte reiseutgifter rammer særlig regionale festivaler og litteraturformidlingsarrangementer, og arrangørenes mulighet for å satse på internasjonal programmering og utveksling og annen programmering som strekker seg ut over det regionale.

Formidlingsoppdrag er en viktig inntektskilde for mange forfattere, og det er derfor viktig at nivået på honorar og oppdrag kan opprettholdes og helst økes for å bidra til å sikre en anstendig kunstnerøkonomi.

Litteraturformidlingsordningen har en høy prosent søkere som programmerer helt eller delvis for barn og unge. Ordningen er en viktig kanal som bidrar til at barn og unge over hele landet møter litteraturen på et mangfold av arenaer, det være seg større festivaler eller i mindre og nære format på bibliotek eller skoler. Sammen med Kulturrådets skolebibliotekordning og innkjøpsordninger for litteratur bør litteraturformidlingsordningen ses som et sentralt virkemiddel i regjeringens leselyststrategi.

Litteraturfestivalene og -arrangementene er viktige møteplasser og arenaer for litteratur, mangfold og ytringsrom lokalt og nasjonalt. En utvidelse av ordningen vil sikre at formidlingen av litteratur for lesere over hele landet og for alle aldersgrupper styrkes og utvikles, og vil styrke kunstnerøkonomien.

Tabell: Tilskuddsordning for litteraturformidling: utvikling av søknader og tildelinger

	2020	2021	2022
Antall søknader	154	159	149
Antall tildelinger	89	112	109
Tildelingsprosent antall	58 %	72 %	73 %
Samlet søknadsbeløp	38 588	46 234	50 194
Samlet tildelingsbeløp*	13 642	19 738	18 270
Tildelingsprosent beløp	35 %	43 %	36 %

* Inkluderer tilsagn for kommende år, samt koronastimuleringsmidler på kr 4 452 000 i 2021 og kr 500 000 i 2022. I 2022 ble det i tillegg overført kr 456 000 fra avsetningen for tilskuddsordningen for litteraturprosjekt.

Kulturvern

Frie prosjektmidler – ordningene prosjektstøtte og faglitteratur (omsøkt økning: 4 mill. kroner)

Formålet med ordningene er å stimulere til prosjekter og bokutgivelser som gir økt kunnskap om historie, kunst, kulturer og samfunnsliv i Norge fram til i dag. Det legges særlig vekt på tiltak som inkluderer flere stemmer, styrker mangfoldet og øker bredden i kulturvernet. Samfunnet er i stadig og rask endring, og med det også forståelsene av hva kulturarv er. Utforskning og refleksjon rundt identitet,

tilhørighet, historie og kulturell egenart framstår som viktig, like ens det å synliggjøre praksiser, uttrykk, kunnskap og ferdigheter både grupper og enkeltpersoner anerkjenner som del av sin kulturarv.

De frie prosjektmidlene til kulturvernformål er et viktig virkemiddel til å synliggjøre bredden av erfaringer i samfunnet. Kulturrådet legger særlig vekt på at marginaliserte grupper får slippe til, og at kunnskap om mangfoldet av erfaringer, praksiser og levemåter når ut til så mange som mulig. Prosjektmidlene når et bredt spekter av aktører, slik som frivillige lag og organisasjoner, privatpersoner, ulike stiftelser, museer, arkiv, bibliotek, kommuner, fylkeskommuner, dokumentarfilmskapere og forlag. Avsetningen til kulturvern stimulerer også til samarbeid mellom etablerte institusjoner og det frie feltet.

En søknad om økning av rammene er basert på et sterkt økende søknadstall i perioden 2021-23, kombinert med en søknadsporfølje som viser en stadig større andel faglig og kvalitativt sterke prosjekter som er innrettet mot å styrke minoriteters og andre underrepresenterte gruppers stemmer i kulturvernet.

Prosjekter der urfolk, ulike minoriteter og marginaliserte gruppers historie og kulturarv blir dokumentert og formidlet, og der kunst og kultur som springer ut fra ulike tradisjoner ivaretas, skal prioriteres også framover. Videre er det et klart mål å nå fram til flere underrepresenterte grupper, f.eks. nye innvandrere, flykninger og funksjonshindrede. En styrket avsetning vil resultere i tilskudd til flere slike prosjekter og mer aktivitet over hele landet. Videre vil det gi et større rom for utprøving av nye idéer, teknologiutvikling, økt deltakelse og utforskende formidling knyttet til barn og unge.

For mange aktører i det frie feltet er Kulturrådets prosjektmidler eneste finansieringskilde med nasjonalt nedslagsfelt, og utløser ofte tilskudd også fra regionale og lokale finansieringskilder. Dette samspillet mellom ulike forvaltningsnivå er viktig for et fortsatt vitalt og mangfoldig kulturvern i regioner og lokalsamfunn i Norge.

Tabell: Prosjektstøtte kulturvern og faglitteratur kulturvern: Utvikling av søknader og tildelinger

	2020	2021	2022	2023
Antall søknader**	245	216	225	271
Antall tildelinger**	104	110	117	126
Tildelingsprosent antall	43 %	51 %	52 %	46 %
Samlet søknadsbeløp	50 765	43 561	52 450	79 400
Samlet tildelingsbeløp*	13 593	13 384	13 650	14 358
Tildelingsprosent beløp ekskl. stim.midler	26 %	31 %	26 %	18 %

*Budsjettrammen til kulturvern omfatter to ordninger for hhv prosjektstøtte og faglitteratur. Tildelingene til prosjektstøtte utgjør normalt ca 90 % av årlig avsetning. Tabellen viser samlede tall for ordningene.

** Tallene for 2021 og 2022 er ekskl. koronastimuleringsmidler.

Tidsskrift og kritikk

Tidsskrift og kritikk (omsøkt auke: 18 mill. kroner)

Den kritiske offentlegheita, materialisert i kulturtidsskrifta, styrkar og utvider yrings- og refleksjonskulturen, stimulerer til tenking og diskusjon og bidreg til ein mangfaldig debatt og samtale om kunst, kultur og om samfunnet sjølv.

Eit velfungerande demokrati avheng av denne skriftkulturen. Men at tidsskrifta og kritikken òg har ein eigenverdi blei i 2023 aktualisert ved tildelinga av Nobels litteraturpris til Jon Fosse. Forfattarskapen hans er ein direkte konsekvens av satsinga på desse intellektuelle infrastrukturane som frå nitten søtti-til nittitalet la grunnlaget for ei rekke av dei kunstnarskapa som i dag utgjør det ein kallar den nye gullaldaren i norsk litteratur.

Sidan tida da denne infrastrukturen blei satsa på, har forlag lagt ned eller solgt tidsskrifta, avisene kutta ut kritikken og essayistikken, og digitalisering og SoMe fråteke gjenverande tidsskrift

annonseinntekter. Kulturfondets ordning for tidsskrift og kritikk er den einaste av alle statlege og private instansar som kan gå til drift av verksemder på tidsskrift- og kritikfeltet.

Tala som kjem fram i søknadar og rapportar viser at avsettinga til tidsskrift og kritikk i Norsk kulturfond ikkje er tilstrekkeleg til å oppretthalde drift i tidsskrifta, og samtidig unngå at rekneskapa går i minus. At redaksjonar og verksemder har over lang tid hatt grunnleggande og strukturell veik økonomier dokumentert i utgreiinga *Kulturtidsskriftene* (Høgskulen i Volda, 2018). Trass underfinansieringa har dette vitale feltet blitt sett og fått anerkjening frå utlandet. «Generellt framstår den norska litteraturkritiken som mer spetsig, mer årlig, skriven med mer pondus (...)» står det på leiarplass på Gøteborgspostens idé og debattsider. Tidsskrift- og kritikfeltet bidreg til Noregs omdømme som ein kulturnasjon.

Tiltaka som allereie er i portefølja i dag er viktige for feltet. Dette er profesjonelle verksemder som tilbyr presise budsjetter, som kan få det dei søker om. Men feltet treng ein miks av etablerte aktørar og nye stemmer. *Kulturtidsskriftene* underbygger behovet for denne dynamikken: Feltet treng eliten, og at desse blir satsa særskilt på. Men det er òg behov for breidda. Det bør difor vere plass til nyare tiltak i portefølja. Årleg dukkar det opp viktige aktørar som gjer noko anna enn dei etablerte tidsskrifta.

Utan ei styrking av ordninga, blir driftstilskota til dei etablerte tidsskrifta mindre føreseieleg enn det som er omsynsmessig, og verkar inn på tidsskriftenes og kritikarane sin moglegheit til å levere på samfunnsrolla; den grundige, meir langsame kulturjournalistikken og kritikken.

Å auke tilskotet til tiltaka som har vore i portefølja i meir enn eitt år, og som leverer jamnt, har ein sannsynleggjort prislapp på ca. 16 millioner kroner for 2025. Summen er basert på søknadstal, og prisauke. Eit auke på 18 millionar kroner for ordninga tidsskrift og kritikk vil da levne to millionar kroner til nyare og nye tiltak, eller til ytterlegare styrking av eksisterande tiltak.

Tabell: Tidsskrift og kritikk: utvikling av søknader og tildelinger

	2020	2021	2022
Antall søknader**	112	169	106
Antall tildelinger**	69	82	65
Tildelingsprosent antall	61 %	48 %	61 %
Samlet søknadsbeløp	57 468	70 509	98 648
Budsjettramme	25 721	27 311	27 653
Samlet tildelingsbeløp*	25 721	32 311	27 653
Tildelingsprosent beløp ekskl. stim.midler	45 %	39 %	33 %

* 2021: Inkluderer 5 mill. koronastimuleringsmidler. 2022: Inkluderer 1 mill. i tippemidler øremerket scenekunstrelaterte prosjekter.

** 2022-tall inkluderer søknader til ekstraordinær utlysning 2. mars.

Forskning og utvikling (FoU)

Styrket FoU-innsats (omsøkt økning: 3 mill. kroner)

Kulturrådet frembringer og formidler forsknings- og erfaringsbasert kunnskap om og for kunst- og kultursektoren, og bidrar til at det bygges relevante kunnskapsmiljøer. Slik er Kulturrådet en sentral kunnskapsaktør på kunst- og kulturfeltet.

De senere årene har det blitt tydelig hvordan den kunnskapsmessige beredskapen på kulturfeltet er for svak. I årene som kommer står kultursektoren overfor store utfordringer knyttet blant annet til kunstig intelligens, klima- og miljø, og usikre økonomiske rammer. Dette vil endre hvordan kunstnere jobber, hvordan kunsten distribueres og hvordan den oppleves. Kunst- og kulturforskningens analyser må være i forkant av fenomenene – å studere dem i etterkant er for sent.

Kunnskapsarbeidet til Kulturrådet foregår i skjæringspunktet mellom kunst- og kulturfeltene, akademien og politikktutviklingen. Dette gir et unikt ståsted for å sette i gang kulturpolitiske relevante og dagsaktuelle kunnskapsprosjekter for og om kunst- og kultursektoren.

Solide økonomiske rammer er nødvendig for kontinuitet, forutsigbarhet og planmessighet i arbeidet, og for å kunne svare på både akutte og langsiktige kunnskapsbehov i kunst- og kulturfeltet. En økning i forskningsavsetningen er nødvendig for å gi Kulturrådets kunnskapsprosjekter tilstrekkelig robusthet, for å rekruttere forskere og bygge sterke og relevante forskningsmiljøer, og for å kunne bidra med solid kunnskap i sektoren når den trengs.

Kultur- og likestillingsdepartementet har tidligere bidratt økonomisk til flere av Kulturrådets forskningsprosjekter. Et sterkt og originalt kunnskapsarbeid i Kulturrådet er et bidrag til å realisere departementets sektoransvar for forskning.

Vedlegg 3

Omtale av pågående arbeid – Kulturrådet og Kulturfondet

For å ivareta ansvaret lagt til Kulturrådet og følge opp målene i rådets strategi, arbeides det langsiktig og kontinuerlig på mange områder – med evalueringer og utvikling av virkemidlene, dialog med kunst- og kulturfeltet, kunnskapsutvikling og forvaltningsspørsmål. Vi vil nevne noe av det pågående arbeidet som preger 2023 og 2024 og som gjøres innenfor eksisterende rammer.

Evaluering og utvikling av tilskuddsordningene

Tilskuddsordningene er rådets viktigste virkemidler for å ivareta formålet i Lov om Norsk kulturråd og følge opp rådets strategi. Det vurderes kontinuerlig hvorvidt ordningene treffer feltets behov, er tilstrekkelig fleksible og samtidig tydelige, og er oppdaterte ift. lover og regelverk.

Rådet vil fortsette å vurdere ekstraordinære tiltak for å nå mål om økt mangfold og større ytringsrom. Dette kan være piloter, forsøksordninger eller ekstraordinære utlysninger innenfor eksisterende ordninger rettet mot underrepresenterte miljøer. Rådet erfarer at slike satsinger gir ekstra oppmerksomhet og når nye søkere. Samtidig er det strukturelle og kontinuerlige arbeidet med å utvikle de faste tilskuddsordningene avgjørende for å sikre mangfold og likeverd på lang sikt.

Rådet har satt i gang en klarspråkgjennomgang av retningslinjene for alle ordninger. Det er videre planer om å utarbeide informasjon om Kulturfondet på samisk, nasjonale minoritetsspråk og engelsk, for å bidra til at hele kunst- og kulturfeltet opplever seg omfattet av fondets ordninger.

Flere ordninger har vært evaluert de siste årene (litteraturordningene, formidlingsordningene på scenekunst, kunstnerassistentordningen og festivalordningene), og rådet fortsetter arbeidet med å justere og videreutvikle disse ordningene. Nye evalueringer er også i oppstartsfasen, blant annet en helhetlig undersøkelse av virkemidlene på det visuelle kunstfeltet, evaluering av forsøksordning for aspiranter med funksjonsnedsettelse og evaluering av Kulturfondets arbeid med barn og unge.

Skolebibliotekordningen går i 2024 over fra å være en forsøksordning til å etableres som en fast ordning. Med økningen i forslaget til statsbudsjett for 2024 kan antallet bibliotek som kan inngå i ordningen økes fra 200 til 380.

Regjeringen har i forslaget til statsbudsjett for 2024 satt av en ramme på 26 mill. kroner til en ny ordning innenfor Kulturfondet som skal sikre at etablerte scenekunstgrupper kan drive langsiktig og forutsigbart. Rådet er i gang med utforming av ordningen og har invitert scenekunstfeltet til å gi innspill til innretning og kriterier. Sekretariatet har også hatt møter med Danse- og teatersentrum og Norske dansekunstnere om saken. Rådet tar sikte på en utlysning i løpet av første halvdel av 2024.

Det er satt i gang et arbeid for å sikre at Kulturrådets tilskuddsordninger er i samsvar med EØS-regelverket knyttet til statsstøtte. Implementering av tilpasninger i de enkelte tilskuddsordninger vil skje så snart det er avklart hvilken løsning som er hensiktsmessig for den enkelte ordning.

Oppfølging av sannhets- og forsoningskommisjonsrapporten – tiltak og kritisk blikk på egen forvaltning

Rådet vil følge opp sannhets- og forsoningskommisjonens rapport, og har vedtatt at den settes på dagsorden i hvert rådsmøte framover. Rådet tar blant annet med kunnskap og synspunkter som kom

fram på rådets konferanse 19. september på Dramatikkens hus i Oslo i arbeidet, og planlegger dialog med Sametinget og andre relevante instanser framover.

Rådet har satset på økt mangfold de siste årene, og har utvidet søkermasse, kvalitetsforståelser, tildelingspraksis og utvalgsrepresentasjon. Samtidig er det behov for økt og langsiktig innsats framover. Rådet planlegger en rekke tiltak som oppfølging av kommisjonens rapport i 2024. En kritisk undersøkelse av Kulturrådets egen praksis og en vurdering av behovet for strukturelle og gjennomgripende endringer i forvaltningen av Kulturfondet vil stå sentralt. Dette tas med i utarbeidelsen av en ny strategi for perioden 2025-2028. Rådet vil også vurdere behovet for å øremerke og fordele ekstraordinære midler som en del av oppfølgingen i 2024.

Dialog og tilstedeværelse

I arbeidet med å nå målene i rådets strategi er kjennskap til hva som rører seg rundt omkring i landet avgjørende. Særlig viktig er det å bygge tillit og øke kunnskapen om underrepresenterte miljøer, områder, uttrykk og praksiser. Råd og utvalg tilegner seg kunnskap gjennom søknadene, men er også avhengig av å se og lytte til feltet mer direkte.

Råd, utvalg og sekretariatet vil i 2024 fortsette å arrangere digitale dialog-, lytte-, veilednings- og informasjonsmøter. De digitale møtene likestiller deltakere fra hele landet, noe som styrker den demokratiske tilgangen til og diskusjonen omkring Kulturrådet.

Rådets og utvalgenes besøk rundt omkring i landet er viktige og vil prioriteres innenfor tilgjengelige ressurser og en bærekraftig ramme. Rådet erfarer at utadrettet virksomhet bidrar direkte til flere og bedre søknader fra områder og miljøer som er besøkt.

Forvaltning av virksomheter

Kulturrådet gir årlige tilskudd til en rekke virksomheter, både formidlingsarenaer og kunstproduserende enheter. Kulturrådet arbeider kontinuerlig for å balansere forutsigbarhet for aktørene og dynamikk i porteføljen.

Festivalpolitikk i endring. Evaluering av Kulturrådets tilskuddsordninger for festivaler ble lagt fram i 2023. Evalueringen drøfter ulike sider av festivalfeltet og hvordan tilskuddsordningene for festivaler fungerer som kunst- og kulturpolitiske virkemidler. Fagutvalg, rådet og sekretariatet har diskutert evalueringen og festivalpolitikken på Kulturrådets årskonferanse i Bodø i juni. På musikkområdet har det også vært dialog med organisasjoner på feltet omkring evalueringen.

På bakgrunn av både festivalevalueringen og etableringen av den nye scenekunstordningen for etablerte scenekunstgrupper ønsker rådet i 2024 å se nærmere på forvaltningen i fondet av festivaler og andre virksomheter på tvers av alle fagområder. Sentrale spørsmål vil være grenseganger mellom tilhørighet i Kulturfondet og på statsbudsjettet, økonomisk rammeverk for å sikre utvikling og forutsigbarhet og innretningen av tilskuddsordninger som omfatter virksomhetstilskudd.

Nye utvalg – maktspredning og mangfold

Kulturfondet representerer viktig maktspredning av offentlige kulturmidler. Skiftende fagutvalg med medlemmer fra hele landet fordeler midlene etter kunst- og kulturfaglig skjønnsetning.

I januar 2024 skal rådet oppnevne omkring 120 medlemmer til 23 fag- og vurderingsutvalg for perioden 2024-2025. I ny utvalgssammensetning ønsker rådet å legge godt til rette for å arbeide med satsingene på økt mangfold og større ytringsrom, og sikre bredde i forståelsene av kvaliteter og profesjonalitet. Minoritetserfaring, forskjellighet i bakgrunn og erfaringer, god geografisk spredning

og godt aldersspenn vil vektlegges i valget av kunst- og kulturfaglig kompetanse til utvalgsarbeidet. Omkring halvparten av medlemmene skal være nye og halvparten gjenoppnevnes, for å sikre både fornyelse og kontinuitet.

Bærekraft, klima og miljø

Klima- og miljøkrisen har sammenheng med økonomi, forbruksmønstre, levemåter, holdninger og maktforhold. For å få til en nødvendig omstilling kreves ny tenkning og praksis, i samfunnet som helhet og i kunst- og kulturfeltet. Rådet vil fortsette arbeidet med å legge til rette for at kulturfeltet kan formidle kunnskap og diskutere endringsprosesser, og at produksjon, distribusjon og formidling av kunst og kultur bidrar til økt bærekraft i samfunnet.

Rådet vedtok i desember 2022 en framdriftsplan for videre arbeid med bærekraft, som omfatter arbeid med ordninger og retningslinjer, kunnskapsheving og informasjonsarbeid. Rådet er i ferd med å oppdatere omtale av og forventninger til bærekraft i retningslinjene for ordninger rettet mot formidlingsvirksomheter. I samarbeid med Kulturdirektoratet vil rådet i 2024 også se på andre virkemidler for økt bærekraft i kunst- og kulturfeltet.

I september 2023 ble Internasjonalt bærekraftsprogram for musikk- og scenekunstaktører utlyst, et samarbeid mellom Kulturrådet, Arts Council England og Statens kunsthåndverk, Danmark. Åtte aktører fra hvert land vil velges ut til å delta i et kompetanseprogram ledet av Julie's Bicycle i 2024, og kan påfølgende søke om midler til å gjennomføre samarbeidsprosjekter. Samarbeidet vil bidra til økt kompetanse i feltet og i råd og utvalg.

Større kunnskapsprosjekter

Rådet har initiert flere store kunnskapsprosjekter som er under arbeid, og som i tiden framover vil gi ny kunnskap om kunst- og kulturfeltet og danne grunnlag for diskusjoner i både rådet og i offentligheten.

Kulturrådets nye, store forskningsinnsatsing, *Kulturbruk, publikum, deltakelse*, skal gi fornyet kunnskap om befolkningens kulturvaner. Særlig viktig blir det å forstå de gruppene som faller utenfor kulturbruken slik den måles i dag – og å forstå kulturbruk som utfordrer kulturpolitikens tradisjonelle forståelse av kultur.

Forskningsprogrammet *Skapende praksiser i musikk* er i ferd med å ferdigstilles og vil formidles på ulike flater i 2024. Programmet gir kunnskap om hvordan musikk i dag komponeres, skapes og produseres, og det viser bredden og mangfoldet i skapende praksiser hos samtidens komponister, låtskrivere, utøvere, folkemusikere, improvisasjonsmusikere, kuratorer, produsenter og DJ-er.

Forskningsprogrammet *Kunst og sosiale fellesskap*, som er et samarbeid mellom Kulturrådet og Statens kunsthåndverk, Danmark, er inne i sin andre periode. Forskningen skal særlig gi kunnskap om kunstens forhold til fellesskap som fenomen, begrep og kulturpolitisk verdi.

Andre viktige kunnskapsprosjekter er i oppstartsfasen, blant annet en stor gjennomgang av Kulturrådet og det visuelle kunstfeltet i Norge, en utredning om arv etter visuelle kunstnere, en kartlegging av kunnskap om lydbøker og strømming på litteraturområdet, og en studie av samarbeidsprosjekter mellom det frie feltet og institusjonene på scenekunstfeltet.

Rådet har ellers store forventninger til regjeringens igangsatte arbeide med en NOU om musikkfeltet. Utredningen vil bli et viktig verktøy for rådet for å se Kulturfondets ordninger i sammenheng med hele virkemiddelapparatet for feltet. Rådet vil bidra med kunnskap og innspill til utredningsutvalget ved anledning.

Habilitet, åpenhet og transparens

Rådet er avhengig av at omverdenen har tillit til forvaltningen av fellesskapets midler. I senere tid har det vært spørsmål og debatt i offentligheten om både habilitet og muligheter for innsikt i behandlingsprosesser og vurderinger i Kulturrådet. Rådet tar dette på alvor og vil fortsette arbeidet for å styrke tillit og åpenhet. I arbeidet ses det på habilitetspraksis, dialog med feltet og kommunikasjon gjennom nettsider og sosiale medier.

Omdisponering av gamle midler

Rådet er opptatt av at bevilgede fondsmidler som av ulike grunner ikke blir benyttet skal komme nye søkere og tiltak til gode. Prosjekter og tiltak i kulturfeltet kan bli endret og forsinket, og avklaring av omdisponible midler kan ta tid. Ubenyttede midler omdisponeres til ekstraordinære satsinger eller til fordeling gjennom de faste tilskuddsordningene. Sekretariatet vil høsten 2023 gjennomføre et større opprydningsarbeid som vil frigi midler til omdisponering i 2024.

Vedlegg 5

[Kulturrådets strategi 2021-2024](#)

Ettersendelse til Kulturrådets budsjettinnspill for 2025: anbefaling om posttilhørighet for enkelte tiltak

Rådet viser til budsjettinnspill for 2025. Etter avtale med Kultur- og likestillingsdepartementet ettersendes anbefaling i forbindelse med en del enkelttiltak som har ytret ønske om overflytting til poster på statsbudsjettet.

Oppsummert anbefaler rådet følgende:

- Nordnorsk kunstnersenter flyttes ut av Kulturfondet til kap. 320 post 75
- Ingen jazzensembler flyttes ut av ensembleordningen i Kulturfondet
- Ingen musikkfestivaler flyttes ut av musikkfestivalordningen i Kulturfondet

Nedenfor følger nærmere begrunnelse for rådets anbefaling.

Rådet vil i løpet av 2024 se nærmere på forvaltningen av virksomheter på tvers av alle fagområder i Kulturfondet, blant annet på bakgrunn av festivalevalueringen, endringene som ble gjort i 2021 og den nye scenekunstordningen for etablerte kompanier. Det varsles derfor at det kan komme nye anbefalinger om posttilhørighet i budsjettinnspill for 2026.

1. Utflytting av Nordnorsk kunstnersenter

Rådet anbefaler at Nordnorsk kunstnersenter (NNKS) flyttes ut av Kulturfondet og plasseres på kap. 320 post 75. NNKS har et ansvar som regionalt kompetansesenter for visuell kunst i Nordland, Troms og Finnmark og inngår i den nordnorske kulturavtalen. NNKS driver også eget visningssted og festivalen Lofoten International Art Festival (LIAF). Kunstnersenterets videre utvikling baserer seg på et samspill med de tre fylkene. Rådet mener NNKS sitt sammensatte faglige og kulturpolitiske ansvar bedre kan ivaretas på statsbudsjettet. Landsdelsrådet for kultur i Nord-Norge støtter en slik overføring. Christian Torset, Fylkesråd i Nordland, uttaler: «Nordnorsk kunstnersenter er en av de aller viktigste etablerte institusjonene for visuell kunst i Nord-Norge. Derfor støtter Landsdelsrådet for kultur i Nord-Norge ønsket fra Nordnorsk kunstnersenters om at den statlige andelen av driftsstøtten bør flyttes til et stabilt og forutsigbart punkt under statsbudsjettet».

Rådet vurderer en slik overflytting å være i tråd med flyttingene av andre regionale strukturer og visningsarenaer som ble overført til statsbudsjettet i 2021.

Kunstnersenteret mottar 8 700 000 kroner i tilskudd fra Kulturfondet i 2024. Som i budsjettsøknad for 2024 anmoder Kulturrådet om at tiltaket i overflytting til statsbudsjettet får tilskudd i form av friske midler, og at fondsmidlene blir igjen i Kulturfondet til utvikling av nye tiltak og virksomheter.

2. Alle jazzensembler beholdes i Kulturfondet

Rådet er kjent med de regionale jazzensemblenes ønske om overføring til kap. 320 post 75 på statsbudsjettet. Det har vært dialog i saken med Kultur- og likestillingsdepartementet, Norsk jazzforum og de regionale jazzsentrene.

Rådet viser til planer om å se nærmere på forvaltning av virksomheter i Kulturfondet i 2024, der også kunstproduserende enheter som musikkensembler og scenekunstkompanier vil inngå. Vurderingen av jazzensembler bør inngå i dette arbeidet. Rådet anbefaler derfor at det ikke gjøres noen endring av posttilhørighet for disse i 2025.

Rådet vil allerede nå peke på at spørsmål reist av Norsk jazzforum og jazzsentrene gjelder for alle faste regionale musikkensembler, ikke bare for jazzensemblene. En bredere gruppe av større ensembler i jazz, vokalensembler, barokk/tidligmusikkensembler, samtidsmusikkensembler i regionene er alle del av det frie feltet i musikk. De er vesentlige som tillegg til de større orkesterinstitusjonene, spesielt byer og regioner utenfor Oslo.

Rådet anerkjenner ellers behovet for økt finansiering for å sikre profesjonell produksjonsstandard for de store ensemblene, noe som er påpekt i rådets budsjettinnspill. Jazzensemblenes utfordringer er lik med andre sammenlignbare faste ensembler på turné- og virksomhetsordningen. Rådet vurderer så langt at vurdering etter kunst- og kulturfaglig skjønn gir riktig kontekst og kompetanse for prioritering av midler til rådighet til ensemblene.

3. Alle musikkfestivaler beholdes i Kulturfondet

Rådet er kjent med at festivalene med de høyeste tilskuddene ønsker å bli overført til statsbudsjettet. Rådet mener festivalene som ønsker overføring ikke skiller seg fra et større antall godt etablerte festivaler som alle har behov for forutsigbarhet i finansieringen, og anbefaler at det ikke foretas noen utflyttinger fra musikkfestivalordningen. En samlet behandling av alle festivaler i Kulturrådet er en viktig forutsetning for at festivalfeltet kan utvikles. Rådet har imidlertid forståelse for at festivaler med høye tilskudd er bekymret for sine tilskuddsnivåer i ordningen, og mener Kulturrådets ansvar for virksomheter i større grad må anerkjennes i budsjetttrammene og tydeliggjøres i rådets egen forvaltning.

Bakgrunn for anbefalingen

Spørsmålet om musikkfestivalene skal få tilskudd innenfor en samlet nasjonal tilskuddsordning eller om noen av de største bør ha tilskudd som navngitte virksomheter på fast plass på statsbudsjettet har vært et sentralt tema i kulturpolitikken siden opprettelsen av tilskuddsordningen for musikkfestivaler og festspill på 1990-tallet, og gjennom opprettelsen (1995) og nedleggelsen (2016) av knutepunktordningen.

Festivalpolitikk i endring. Evaluering av Kulturrådets tilskuddsordninger for festivaler ble levert av OsloMet i mai 2023, etter oppdrag fra Kulturrådet. Evalueringen tar for seg Kulturrådets forvaltning av festivalordningen i perioden 2016-2022, og drøfter blant annet plassering av store etablerte festivaler.

Musikk er det eneste fagområdet i Kulturfondet med en egen tilskuddsordning bare for festivaler. På de andre kunstområdene gis det tilskudd til festivaler på sammensatte tilskuddsordninger, som også dekker andre tiltak enn festivaler. Tilskuddsordningen for musikkfestivaler er den desidert største ordningen i Kulturfondet og har fordelt 178 mill. kroner til 208 festivaler i 2023.

Rådets oppfølging av festivalevalueringen er kommet lengst på musikkområdet. Rådet har diskutert evalueringen i forbindelse med Kulturrådets lansering på rådskonferansen i Bodø 12. juni. Det har også vært dialog med musikkfeltet, gjennom et lytte- og innspillsmøte med musikk- og kulturorganisasjonene i Arrangørforum 12. oktober 2023. Organisasjonene ga uttrykk for sitt syn på forvaltningen av festivalordningen etter overføring av knutepunktene.

Anbefalinger i evalueringen

Rådet ser med interesse på evalueringens gjennomgang av forvaltningen av ordningen gjennom årene etter overføringen av knutepunktene, og vil ta med problemstillingene som løftes i den videre utviklingen av festivalforvaltningen i Kulturfondet.

Evalueringens vurdering er at Kulturrådet har stått for en pragmatisk, feltnær og tilpasset vurdering av festivalene innenfor det store mangfoldet i arrangør- og festivalfeltet. Den viser også til at Kulturrådet har et flerdimensjonalt kvalitetsbegrep, men at det er et behov for å tydeliggjøre dette.

Evalueringen løfter også fram at Kulturrådet har lagt vekt på forutsigbarhet for festivalenes finansiering og dermed bidratt til «institusjonalisering» i feltet (forstått slik at et større antall festivaler får tilskudd fra ordningen hvert år over lengre perioder), og samtidig at det i perioden ikke er ikke oppnådd omfattende utjevning mellom sammenlignbare festivaler. Her peker evalueringen på mulige årsaker, som manglende økonomisk handlingsrom, samt spekulasjon rundt mulige tette bånd i fagfellevurdering og sekretariat.

Evalueringen peker også på at konkurrerende kvalitetsbegreper er i spill i søknadsvurderingene – noe som kan vanskeliggjøre en skarpere profil på prioriteringene. Forskerne finner at et tidligere mer rendyrket kunst- og kulturfaglig kvalitetsbegrep i økende grad sidestilles med kulturpolitiske og instrumentelle mål i vurderingene.

Evalueringen kommer med anbefalinger som er av betydning for spørsmål om posttilhørighet:

- Enten velge en behandlingsmodell med større grad av utjevning mellom sammenlignbare festivaler innenfor tilskuddsordninger i Kulturrådet, eller gjøre grep der noen festivaler trekkes ut av tilskuddsordningene til en plassering på statsbudsjettet med faste tilskudd, uten kunst- og kulturfaglig vurdering
- Skille ut festivalinstitusjoner innenfor musikkordningen som skal gis økt forutsigbarhet enn behandlingen på ordningene i dag – samtidig som øvrige deler av ordningene kan forvaltes for å stimulere utvikling og gi rom for nye aktører.
- Skape større åpenhet rundt prosesser med utvikling av retningslinjer og kriterier for tilskudd, samt å gi rådet/utvalgene en tydeligere stemme om festivaltildelingene ut mot offentligheten.

Kulturrådet vil fortsette diskusjonen om utfordringer og anbefalinger evalueringen peker på i 2024, og se på innretning av ordningen og forvaltning av tilskuddene til mottakere.

Rådet er særlig opptatt av å få til en forvaltning som:

- gir økonomisk forutsigbarhet for festivaler med særlig behov for langsiktig planlegging og stabil administrasjon
- utjevner historisk vilkårlige forskjeller i tilskuddsnivå mellom sammenliknbare festivaler
- bidrar til dynamikk i feltet gjennom prioriteringer og å gi adgang for nye festivaler i ordningen.

Betydningen av samlet vurdering av musikkfestivalene

Rådet mener alle musikkfestivaler fortsatt bør forvaltes innenfor én samlet ordning. Hovedmålet med å avvikle knutepunktordningen og innlemme alle musikkfestivaler med statlig tilskudd i Kulturfondet var at festivalene og deres tilskuddsnivåer skulle vurderes i sammenheng. En samlet vurdering gir muligheter til å vurdere hver enkelt festivals måloppnåelse og potensial, og foreta prioriteringer innenfor den tildelte budsjettammen. Rådet mener målene om forutsigbarhet, utjevning og dynamikk i forvaltningen skjer best innenfor en samlet forvaltning. Samtidig vil rådet peke på at begrenset utvikling av budsjettammene har gjort vilkårene for å ta dette ansvaret vanskelig. Rammen har ikke økt i takt med prisvekst, og rådet har ikke funnet det mulig å øke

rammen for festivalene på bekostning av andre tilskuddsordninger i Kulturfondet. Kulturrådet har på tross av dette gjennom skarpe prioriteringer likevel klart å oppnå en del av den ønskete utjevningen. Det var også hjulpet av at Stortinget ga en øremerket økning på 10 mill. kroner til festivalordningen under pandemien i 2022. Samtidig er det fortsatt behov for utjevning, og tregheten i dette arbeidet skaper frustrasjon hos etablerte festivaler. Rådet mener samtidig at dette ikke er tilstrekkelig grunn til å endre innretning av ordningen eller postplassering for festivaler.

Institusjonelle festivaler?

Rådet mener evalueringen ikke gir god nok beskrivelse av egenskaper som gjør noen festivaler til institusjoner. Det institusjonelle i festivalfeltet forbindes i evalueringen med at finansieringen er permanent og langsiktig, og med finansieringssystemets forventninger og kriterier.

Rådet ser ikke at det finnes enkle kriterier for hva som gjør noen musikkfestivaler til institusjoner og som skiller dem fra andre. Festivalene organiserer kunstnerisk produksjon og formidling på andre måter enn kunstinstitusjoner som teatre, symfoniorkestre, opera eller museer, med mindre egen infrastruktur, faste funksjoner og ansettelse. Festivalene er organisert mer dynamisk, med budsjetter i større grad fristilt til skiftende og kunstnerisk begrunnede veivalg over tid, og frihet til å gi oppdrag og innkjøp av produksjoner fra musikkfeltet. Denne ikke-institusjonelle dynamikken er ofte pekt på som en grunn til festivaleleenes store betydning for kulturlivet i hele landet.

Det er ikke bare festivaler med de høyeste tilskuddene som har behov for forutsigbarhet og stabilitet i tilskuddet, men også et stort antall mellomstore festivaler (f.eks. de med mellom 2 og 20 mill. kroner i årlig tilskudd). Alle har behov for forutsigbarhet gjennom stabilitet i offentlig finansiering. Rådet tar i dag hensyn til dette i sine tildelinger (som flerårig støtte med gradvis økte tilsagn, samt regler for forhåndsvarsling av nedgang i tilskuddsnivå), men ser fram til å vurdere endringer som tydeliggjør regler for forutsigbarhet og justering for prisvekst.

29.01.2024

(signert elektronisk)

Sigmund Løvåsen

rådsleder